

УКРАЇНСЬКЕ НАЗАЦТВО

РІК VI

ВЕСНА — ЛІТО 1969

Ч. 3-4 (11-12)

ГЕТЬМАН БОГДАН ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ

«Самодержець Русі-України в рр. 1647 — 1657

Один з найбільших того часу державних будівничих в цілій Європі

«УКРАЇНСЬКЕ КОЗАЦТВО»
неперіодичний орган
Українського Вільного Козацтва

Редактує колегія:

редактор Антін Кущинський, заст. ред. Михайло Петруняк,
секретар Василь Іващук, експедитор Володимир Засадний.

Address:
“UKRAINSKE KOZATSTVO”
2100 W. Chicago Ave.
Chicago, Ill. 60622 — U.S.A.

ЗМІСТ чис. 3-4 (11-12)

1. Похвала залізу (Монолог Богдана Хмельницького)	Ст. 1
2. Олексій Коновал. Кошовий Іван Сірко	2
3. Школа на Січі	4
4. Антін Кущинський. У 310-ту річницю козацької слави під Конотопом	6
5. Д-р Микола Андрусяк. Запорозька еміграція	12
6. С. Дніпрянський. Козаччина, як один з періодів нашого славного минулого, її впливи на майбутнє	14
7. Кость Мандзенко. Серце козака. (Вірш)	16
8. Андрій Жук. Участь Вільного Козацтва в проти- большевицькій боротьбі	17
✓ 9. Каленик Лисюк. Цікаве з історії У.В.К. 1917 р.	18
✓ 10. Ген. Константин Смовський. Київські курені У.В.К.	20
11. Проф. Дмитро Дорошенко. Чому Українські Вільні Козаки в 1917-18 р.р. носили кубанські «черкески»?	21
12. З історичних актів	22
13. Михайло Петруняк. Спогади УСС-а про Начального Вождя У.Г.А. Генерала Михайла Омеляновича-Павленка	26
14. Антін Кущинський. Козацькі ідеї генерала Михайла Омеляновича-Павленка	27
15. П. Кашинський. Чого вже не зміг здійснити полковник Євген Коновалець?	33
16. Д. Я. Відродження духа, козацького лицарства — запорука визволення	34
17. Кость Мандзенко. Українські козаки. (Вірш)	38
18. Павло Шандрук, Ген. Штабу Генерал-Полковник. Про український легіон у В'єтнамській війні	40
19. Фатима Омелянович-Павленко. На засланні. (Вірш)	42
20. Михайло Гетьман. «Переганяють» Америку	43
21. Василь Ємець. Чи чужі українцям донці?	45
22. Велика Козацька Рада	50
23. Осип Менцінський. Свято Покрови і свято зброї у Перті	52
24. «ПУ-ГУ!» — Козаки з Лугу	55
25. Листування редакції	56
26. З нових книжок (Рецензія)	57
27. Майор Семен Левченко. Посмертна згадка	58
28. Виказ пожертв на пресовий фонд «Українського Козацтва» В прилозі: мапа «Українське Вільне Козацтво 1917-1918 рр.»	59

УКРАЇНСЬКЕ КОЗАЦТВО

РІК VI

ВЕСНА — ЛІТО 1969

Ч. 3-4 (11-12)

ПОХВАЛА ЗАЛІЗУ

(Монолог Богдана Хмельницького з драми XVIII стол. «Милость Божія»)

А желізо добро є важте і над злато,
Злато бо потемніє без него, як блато.
Что злато і что сребро ляхам пользовало,
Колікій ж богатства желізо побрало?
З сребрих полумис отци наші не їдали
і з золотих пугаров они не пивали;
О желізі старались, желізо любили,
І велику тим собі славу породили,
Оних путем ідите, оних подражайте,
Слави іща, богатство ви за нічто майте.
Не той славен, котрий многа лічить стада,
Но іже многих врагов своїх шле до ада:
Сему єдино токмо желізо довліє,
А злато ілі сребро нічтоже успіє.

На послідок глаголю: самі не купчуйте:
Лука, стрілки, мушкета і шаблі пильнуйте!..
І дітей своїх, скоро отправлять науки,
ДО СЕІ ЖЕ ОБУЧАЙТЕ КОЗАЦЬКОІ ШТУКИ.
Тако творя, вражій потрете навіти:
Радость сию на многі удержані літи.

ПРИМІТКА: Ім'я автора драми, яка належить до найяскравіших появ в українській літературі помазепинської доби, остаточно невідоме. Деякі дослідники вважають, що цим автором був професор поетики Київської Академії Теофан Трофимович.

«ПАНИ ПОЛКОВНИКИ! ТУТ НА ВІЙНІ — єдине ГОЛОС МІЙ УСІМ
ЗАКОН! ДО ПОСЛУШЕНСТВА ВСІ, І ЖДАТЬ МОІХ НАКАЗІВ!

Гетьман Богдан

Олексій Коновал

КОШОВИЙ ІВАН СІРКО (Історичними шляхами)

В окупованій Україні визначні особи української історії, якщо не зачислени до «ворогів українського народу», про яких, зрозуміла річ, не можна згадувати — замовчуються. По містах України ви не побачите пам'ятників Максимові Залізнякові, Іванові Гонті, Іванові Богуну, не кажучи вже про Івана Мазепу, Петра Дорошенка та інших. Про їхні геройські битви, що правдиво насвітлювали б історичні події немає книг, фільмів, а навіть більше того, їхні забуті могили поросли, невідомо й де, бур'янами.

В селі Капулівці, Нікопольського району на Дніпропетровщині поховані тлінні останки кошового війська Запорізького Івана Сірка. Іван Сірко, цікава постать у нашій історії, помер через хворобу, як оповідає літопис Самійла Величка, 1 серпня 1680 року на своїй пасіці в Грушівці. Козаки перевезли його тіло до Запорізької Січі й 2 серпня під звуки гарматних сальв поховали його з усіма почестями у полі за Січчю. Вони насыпали йому високу могилу й поставили надгробник. В 1709 році, коли гетьман України Іван Мазепа та Карло XII, король Швеції, програли бій під Полтавою, росіяни, щоб викорінити «український separatyzm», який тоді називали «малоросійським», знищили могильну плиту Івана Сірка.

Багато років пізніше запорозькі козаки поставили нову плиту-obelіск на його могилі й помилково викарбували іншу дату його смерти, а саме 4 травня 1680 року. Цей могильний камінь з помилковою датою смерти дотримався й до наших часів та вже дав тріщину. Води нового штучно-створеного Кахівського моря, розмиваючи

береги почали вже підступати до могили Івана Сірка. Багато людей в Україні, в тім числі історики та письменники, зверталися листовно до різних установ, щоб урятувати могилу Сірка. На острові Хортиця на Дніпрі, де був осідок першої Запорозької Січі, тепер створюється музей-заповідник запорізького козацтва. На Хортицю й запропоновано перевезти прах Сірка.

Але керівники Нікопольського району не чекали на експертів таких справ. Вони самі, без компетентних людей 23 і 24 листопада 1967 року, в хуртовину, перенесли його останки подалі від Кахівського моря до села Капулівки. У розкопаній могилі Сірка знайдено трохи пошкоджений кістяк, рештки одягу і китайки. Від необережного поводження стара дубова труна майже розпалася, тому останки кошового поклали в нову труну і перенесли до склепу, у так званій Бабиній могилі.

Іван Сірко з багатьох причин відомий в українській історії. Він жив у часи великої руїни на Україні. Його двадцятип'ятирічна діяльність на Запоріжжі була в часи, коли Україна поділилася на Правобережну й Лівобережну з окремими гетьманами. А Запорізька Січ була ніби державою в державі — не визнавала ні одного ні другого гетьмана, раз підтримувала одного, другий раз — другого, або виступала проти них обох. Івана Сірка козаки Січі обирали вісім разів кошовим війська запорізького. Він безнастінно воював проти татарів і турків, та здобув 55 перемог у великих битвах.

У народі збереглося багато перека-

зів та легенд про Сірка. Коли він помер, турецький султан наказав своїм підданим молитися в мечетях і дякувати Аллахові, що вже не стало лю того ворога. За переказом Іван Сірко народився з зубами, щоб усе своє життя гризти ворогів, а його руку по смерті возили запорожці в походах як запоруку перемоги. У піснях, думах, легендах і переказах Сірка оспівується як гордість січового козацтва, захистника України. У відомій народній пісні про напад козаків під проводом Сірка на Крим оповідається, що він, розгромивши татар, здобув یелику здобич та визволив з турецької неволі сім тисяч бранців. Повертаючись на Січ, Сірко почув, що не всі визволені бранці радіють з повороту на Україну. Одні з них одружилися, другі вийшли заміж, треті побусурменилися в Криму. В пісні журно співається «як має жити Україна, коли її діти так легко зрікаються всього рідного, перекидаються навіть на ворогів Христових — бусурманів». Обурений Сірко зібрав всіх бранців й сказав, що нікого не силує повернутися на Україну. Хто хоче може вертатися назад. Чимало бранців залишили козацький табір і попрямували назад до Криму. Тоді Сірко одібрав кілька сот козаків й наказав їм наздогнати їх і вирубати до ноги. Приїхавши подивитись, як виконано його наказ, Сірко сказав: «простіть мені, брати мої! Але ліпше вам спати тут до Страшного Суду Господнього, аніж розплоджуватись в Криму на безголов'я рідній нашій землі, а собі без рського хреста на вічну погибель!»

Ім'я Івана Сірка спопуляризоване також через лист запорожців до турецького султана, який дехто приписує Сіркові. Написання листа до султана пов'язують з такою подією.

Султан Магомет IV, якому набридли напади Сірка, вирішив зруйнувати Січ. Восени 1674 року з Константинополя вирушило 15 тисяч яничарів,

які спільно з 40 тисячами татар мали зруйнувати Січ. За розрахунком султана та хана козаки під час Різдвяніх свят люблять випити й тому вирішили напасті, коли вони всі будуть п'яні. Про цей напад й битву, що відбулася на Різдво 1675 року, оповідає літопис Самійла Величка. Хан з військом непомітно підійшов до Січі, дороги до якої скували морози, й непомітно захопив варту. На третій день Різдвяніх свят уночі 15 тисяч яничар пробралися через єдину відкриту фіртку на Січі, заповнили майдан та всі переходи між куренями. Але султан помилився в своїх розрахунках. На Різдвяні свята на Січі вибрали військову старшину й козацтво не пило — було тверезе. В одному з куренів козакові Шевчикові не спалось тієї ночі. Виглянувши у вікно чи не світає, він жахнувся — все навколо заповнили турки. Він побудив усіх у своєму курені. Одні козаки почали стріляти через вікна в натовп турків, а другі заряджували для них рушниці. Стріляння розбудило решту куренів, що також почали обстрілювати турків, які, як пише літописець Величко, стояли так тісно, «як у церкві». Кожний козацький постріл убивав двох а то й трьох турків.

Турки в цім бою втратили 13.500 збитими, 150 взято в полон, а півтори тисячі виравлось з Січі живими. Хан, який стояв з військом навколо Січі, щоб нікого з козаків не випустити живим, довідавшись про смерть яничар, швидко зняв облогу й подався до Криму.

Після бою Іван Сірко зібрав нараду козаків на якій постановили помститися за те, що хан «як злодій заліз іnochі до Січі».

Літом 1675 року двадцять тисяч козаків на чолі з Сірком вирушили в Крим. Розгромили там військові загони хана, звільнili багато полонених і з великою здобиччю повернулися до Січі. А потім козаки зібра-

лися й написали до турецького султана листа нібито такого змісту: «Ти — шайтан турецький, проклятого чорта брат і товариш і самого люципера секретар! Який ти в чорта лицар? Чорт викидає, а твоє військо пожирає. Не будеш ти годен синів християнських під собою мати: твого війська ми не боїмося, землею і водою будем битися з тобою. Вавилонський ти кухар, македонський колесник, ієрусалямський броварник, олександрійський козолуп, Великого і Малого Єгипту свинар, вірменська свиня, татарський сагайдак, кам'янецький кат, подолянський злодіюка, самого гаспіда внуک і всього світу і підсвіту блазень, а нашого Бога дурень, свиняча морда, кобиляча с..а, різницька собака, нехрещений лоб, хай би взяв тебе чорт! Оттак тобі козаки відказали, плюгавче! Невгоден єси матері вірних християн!

Числа не знаєм, бо календаря не маєм, місяць на небі, год у книзі, а день такий у нас як у вас, поцілуй за те ось куди нас!»

Є багато варіантів цього листа, під якими стоять різні дати. Найдавніша з них — 1600 рік, а найновіша з 1733

року. Першім, хто піддав думку, що такого листа міг написати кошовий Сірко з запорожцями, був знавець козацтва професор Дмитро Яворницький. Багато українських істориків відкидають припущення, що цей лист є історичним документом *). Запорожці хоч і мали гострий язык однак у листах, яких маємо багато, висловлюються завжди делікатно, стримано — дипломатично.

Базуючись на цьому листі та знайомстві з проф. Яворницьким, Ілля Рєпін намалював відому картину «Запорожці» на якій і зобразив Івана Сірка з запорожцями, як вони пишуть того листа.

(«Молода Україна», січень 1969 ч. 164)

*) Для цікавості читачів подаю, що за часів моого секретарства в Українському В. Університеті в Празі ЧСР в 1930-их роках чув я про професора Карлового університету, знавця турецької мови і історії, д-ра Рипки, який був урядовим головою кураторії нашого університету, що він за свого побуту в Царгороді знайшов в турецьких архівах докази існування того запорозького листа.

Антін Кущинський

ШКОЛА НА СІЧІ

Видатний український історик Д. І. Яворницький, вивчаючи історію запорозького козацтва, поряд з використанням історичних джерел, документів, пам'яток старовини у своїй роботі часто посилався на очевидців, 120 — 130-річних дідів, що зберігали в пам'яті події тих часів і розповідали: «які то були козаки». Наділяючи своїх пращурів богатирськими рисами доблесті, хоробрості, говорячи про них, як про майстрів, що вміли робити підводні човни, найкращі зразки зброй і т. ін., вони стверджували, що козаки були також освіченими людьми. В

одній із своїх книжок професор Яворницький згадує якийсь прийом делегації запорозьких козаків Катериною II, де з вітальними промовами виступило кілька чоловік, при чому один французькою, другий англійською, третій італійською, четвертий німецькою, а п'ятий — латинською мовами.

Що ж казати, подія на той час невзвичайна. Та звернімося до тих, хоч і скupих, документів, які випадково вціліли у вирі буренних подій.

Історії, наприклад, відомо, що один з найвидатніших діячів козацької доби гетьман Петро Сагайдачний сам пи-

сав твори, а його «Объяснение об унии» свого часу користувалося великою популярністю. Сучасник Сагайдачного літописький канцлер Лев Сапега назвав цей твір «предорогоценім сочинением».

Освічена людина, П. Сагайдачний багато уваги приділяв розвиткові освіти на Україні, даруючи великі кошти на школу Львівського братства та на відкриття подібного закладу при монастирі в Києві на Подолі. А згодом його зусиллями ця школа перетворилася на Києво-Могилянську академію.

У запорозькому війську було багато вихованців Академії, а також братських шкіл інших міст України, й тому не дивно, що оті козаки-делегати знали по кілька мов. Але найцікавіше те, що існувала школа й у самій Січі. Цей факт пов'язаний із своєрідною традицією, що встановилась на Україні.

В Січовій школі навчалися здебільшого хлопчики, які потрапили за Пороги випадково, або ж були навмисне привезені батьками для навчання грамоти та військового мистецтва. Поряд з ними навчались тут і дорослі козаки. Перейнявши спілковий устрій Запорозької Січі, школярі жили громадою, користуючись спільними грошима, які зберігалися в отамана. Отаманів обирали окремо для старших і для молодших учнів. Скарбниця школи поповнювалася пожертвуваннями парафіян, а також від колядування під вікнами січового товариства та поздоровлення його на свята Різдва Христового, Нового Року і Христового Воскресіння.

У школярів був наставник (дидаскал) — вихованець Київської Академії або ж тієї самої Запорозької школи. Дидаскал одночасно вважався й дячком місцевої церкви. Окрім прямих обов'язків вчителя, дидаскал мав ще й інші — дбати, наприклад, про здоров'я учнів. Якщо занедужував учень, дидаскал повідомляв про це

прикордонного лікаря та кошового отамана.

Запорозька школа навчала письма, церковного читання, хорового співу та музики. По закінченні її частина випускників іноді лишалась при школі (їх називали «молодиками»). «Молодики» навчали козаків шкільної грамоти, брали участь у церковних відправах. Решта розходилася по парафіях Запорозького краю як церковні читці, хоровики і навіть священики.

Та цим не обмежувалось коло професій, яких навчали учнів у Січовій школі. Так «Реестр заслуги музики войсковой року 1711 октября» свідчить, що в полтавському козацькому полку була своя оркестра, члени якої отримували за службу відповідну платню.

Козацька старшина в усі часи піклувалася про школярів. Дидаскал зобов'язаний був доповідати про успішність учнів і стан їхнього здоров'я самому батькові кошовому отаманові, а той зі свого боку, завжди радив, як учинити в тому чи іншому випадку. Один з дидаскалів так пише: «.. на пораду пана кошового, виїхав я був із своїми школярами в луки на свіжу воду й був до минулого листопада останніх чисел. . .»

Своїх вихованців Кіш рекомендував в усі приходи «Вольності війська Запорозького». Населенню заборонялось брати попа без погодження з Кошем. Та мешканці навколоїшніх сіл, споконвіку шануючи все, що пов'язане із Січчю, охоче зверталися туди з клопотанням прислати їм «запорозького священика».

1774 р. парафіяни с. Котівки, яке було розташоване в межах «вольностей», в Орельській паланці, клопотали перед Кошем, аби його керівництво надіслало попа до щойно збудованої церкви. Останній кошовий війська запорозького П. Кальнишевський рекомендував вихованця Січової школи Івана Висоту, написавши «презенталь-

ного листа» київському митрополитові про ухвалення такого акту, і в травні 1775-го року Висота був призначений туди «на всю парафію». То був чи не останній акт доти автономного уряду Запорозького.

Трохи згодом, того ж таки 1775 р., оточивши козацьке військо великими силами і вдавшись до хитрощів, Катерина II заарештувала всю січову старшину, Січ розігнала, а її вождя, майже дев'яносторічного П. Кальнишевського, ув'язнила у Соловецькому монастирі, де він у жахливих умовах просидів двадцять сім років. Разом зі Січчю була закрита і її школа.

Цей учебовий заклад відіграв неабияку роль у культурному житті України. Піклуючись про життя та побут населення, що жило у «вольностях», старшина не тільки постачала його своїми дидаскалами, а й організовувала нові школи. Як свідчать документи 1770 р., із Січі в Слободу Орловщина

було перевезено школу вокальної музики та церковного співу. Про інші випадки нам, на жаль, не відомо.

Не даремно ж, мабуть, оповідають про запорожців, що між ними були «такіє грамотіє, что и в Лавре, и в столицах редко отыскать можно было подобных им. . .»

За переписом 1763 р., з 28 чоловік, що перебували в одному курені, було 15 письменних. В 1779 р. з 69 козаків якогось підрозділу, що присягав на вірність російському престолові, письменних було 37, тобто 53.6 процента.

Як на той час, це досить вагома цифра, особливо коли порівняти, що навіть у XIX ст. в таких містах, як Москва, відсоток письменності був 42.2.

Отже, Січова школа є виразним показником високої культури й освіченості козацького люду.

(«Знання та праця» грудень 1967 р.)

Антін Кущинський

У 310-ТУ РІЧНИЦЮ КОЗАЦЬКОЇ СЛАВИ ПІД КОНТОПОМ

Присвячую 22-му Відділові ЮНОГО СУМА ім. Конотоп при осередку СУМА ім. Крути в Чікаго — «далекий півдеаль»

Автор

Історія кожного народу має свої періоди слави, щастя, розвитку культурного життя та державної могутності, а поряд з тим — і свої похмурі періоди невдач а то й занепаду державного життя. Так і за українського минулого бували довші періоди розквіту нашої держави та славних перемог над ворогами, зросту народного добробуту, піднесення культурних здобутків, а не лише часи державного занепаду, духовної зневіри та чужого панування.

Тут хочемо собі усвідомити які з тих часів життя нашої нації були довші? Які періоди виховували в наших

поколіннях довший час свідомість здібности до свого вільного й державного життя чи довший час привчали наш народ до почуття рабської меньшевартості? Які з цих двох елементів психологічної звички глибше залишались і передавались з роду в рід? Чи є оправданою звичка в нашому суспільстві сучасної доби частіше згадувати тільки наші трагічні історичні події? Бо ж на цьому тлі, хоч і урочистого культу спогадів про невдачі й поразки, мимоволі виховується в ширших масах зневір'я у здібність нації до переможної боротьби за свою волю та викликається думку у слабших людей, що ми таки недержавна нація, а коли такою їй бували, то були без кінця биті і нездібними утримати свою державу, коли б її їй здобули.

Отже, твевдимо, що у нас далеко довшими були часи державного й славного існування нашої нації. Це були: доба Київської княжої держави, доба Галицько-Волинського королівства, певний час Литовсько-Українського князівства і часи Козацько-Гетьманської держави. В більшій чи мень-

українці не можуть святкувати ювілеїв своїх славних історичних подій — перемог над Москвою. Бо ж такі урочистості пригадували б нашему народові славні дні героїчних перемог та підносили б дух нації. Тому нас привчали і ми самі звикали лише до «пана хицьних» відправ та до влаштовань свят-поминок про свої поразки і невдачі. А таке поступовання на протязі довших, зокрема ж останніх років, витворювало враження, що наша історія складалася переважно з низки проганих змагань і військових поразок, а це хибний погляд. . .

Життя ж нації не можна міряти коротким часом життя одного чи кількох останніх поколінь. Бо ж і період відродження сили та наростання організованості та державного й національного освідомлення свого права на вільне життя не настає враз, а збільшується за довший період. . .

Ось на тлі таких міркувань про життя нашої козацької нації приходить хроніка великої Конотопської перемоги над Москвою.

**

Цього 1969 року припадає 310-та річниця славетної події за доби Української Козацько-Гетьманської держави. Це невмирущої слави козацька перемога над москалями під Конотом, що сталася 1659 року 27 червня по ст. ст. або 7 чи 8 липня нового стилю. Це був один з тріумфів нашої збройної боротьби проти північного сусіда. Про ту подію своєї страшної поразки «забула» Москва і сьогодні, в большевицько-московській історії, в школах в Україні і на всіх просторах Советської імперії про цей бій не згадують і словом. Причини того промовчування там самі собою зрозумілі. Але нам українцям козацького роду у вільному світі не вільно забувати про свою славу, а треба б було Конотопську Перемогу відзначити великими публічними урочистостями. Конотоп бо мусить стати символом і прикладом та заохоченою до нашої не-

**Гетьман Іван Виговський
(1657 — 1659)**

шій степені суверенного існування український народ жив майже 1200 років, хоч і не завжди на всіх етнографічних просторах України. За той час український народ переміг багато зайданців, а декого й зовсім знищив: хозарів, ясів, касогів, печенігів, торків, татарап, поляків, мадярів, румунів, чехів і багато інших, а разом 22-х загрібущих і заздрісних сусідів.

Найбільше ж затяжною боротьбою за волю є змагання з останнім 23-м зайданцем — Москвищиною, чи, як вона тепер зветься — Росією, тієї чи іншої барви. Її українці вже багато разів перемагали. Однаке, цей окупант ще панує на наших землях. Тому там

закінченої ще боротьби за свою волю й державу... .

Весною 1659 року більше ніж стотисячна московська армія під проводом князя Трубецького та князів Романовського, Пожарського, Куракіна, Львова й Скуратова, на чолі з усіми знатними тоді московськими полководцями, вирушила на завоювання України. Наступали ті ворожі війська на Конотоп, бо через те місто стелилась їм дорога на Київ і в глибину України.

Коло містечка Срібного прилуцький полковник козацький Дорошенко загородив їм шлях, але його було розбито, містечко москалі зруйнували і усіх мешканців вирізали. Далі, руйнуючи все на своїй дорозі вогнем і мечем, приступило те військо в квітні місяці під Конотоп. Хоробрий ніженський полковник Григорій Гуляницький лиш трохи зміг затримати москалів недалеко від того міста. Але не міг він здергати ту велику ворожу навалу, бо під своєю командою мав тільки два полки козацькі — ніженський і чернігівський, всього тисяч чотири козаків. Тому він замкнувся в Конотопській твердині, щоби прив'язати до себе ворога і ту облогу витримав майже три місяці.

Командант Конотопу і начальник тієї залоги полк. Гр. Гуляницький походив з визначної шляхти з Волині. Його брат Тиміш був навіть бургграфом в Луцьку. Під час повстання Гетьмана Богдана Хмельницького Гр. Гуляницький з кількома своїми братами виявив високу степень національного патріотизму й солідарності. Вони не пішли за прикладом іншої шляхти, що понад усе боронила свої шляхетські гонори, а пристали до Хмельницького і так історичні потреби нашої нації звільнитись від польського панування, поставили понад усе... .

Москалі не могли рушитись далі, не здобувши Конотопу, щоб та твердина не лишалась у їхньому запіллі.

А це була вигра часу для гетьмана Івана Виговського, щоб зібрати головні козацькі сили на вірчук полк. Гуляницькому та для рішучого бою з ворожими силами. Так облога тривала аж 70-ть днів. Місто з замком було оточене з усіх сторін московським військом, що безнастанно обстрілювало їй штурмувало Конотопські вали і саме внутрішнє місто. Обложенім бувало не раз дуже тяжко, а то й невиносимо. Не вистарчало харчових запасів. Але геройчний дух козацтва не дозволяв їм здаватися. Це з тих часів дійшли до нас приповідки, що «козаки тверді люди», що «Богові душа, відчизні тіло», що «козак смерти не боїться», що «вмирати за вітчизну це тільки сбов'язок козака».

Москалі жеживали всіх способів, моб Конотоп таки здобути. Відбувались часті штурми валів та укреплень твердині при помочі тодішніх машин для розбиття мурів, сильний гарматний вогонь та повторні настути незчисленних мас московських військ, де людського матеріялу воєводи не жаліли. Настирливо з драбинами, раз по раз, лізли москалі, їх наші оборонці скидали, москвини падали мертвими, але на місце їх лізли інші, мов якась сарана... .

Слава Конотопської оборони дала натхнення нашим письменникам і поетам присвятити цій темі свої твори. Чудове оповідання написав знаний своїми студіями-оповіданнями Юрій Тис під назвою «Конотоп». З того твору позичимо кілька уступів про відчайдушну хоробрість й тверду волю козаків оборонців Конотопу та про московські брутальні підступи зломити козацьку душу.

«Гул ворожого прибою ударив об місто. З валів було видно як москвини сунули великими зграями, волікли з собою обложені машини і штурмове приладдя. Довгі важкі драбини і тарани до розбивання палісад тягнуло по кільканадцять солдатів, вони біgom

підходили під вали міста. Поволі і важко посувалися складні гуляйгородини, що їх тягнули коні. Ці високі й важкі споруди перехилялися на боки на нерівному ґрунті, а побіч ішло військо придережуючи їх довгими линвами.

. . . Люди на валах заніміли. Хто встоеїться перед такою потугою? Не було сумніву, — Конотоп був призначений на руїну.

. . . Ніщо здавалося не могло стりяти їхнього напору і скоро перші московські вояки вдерлися до міста. Два потужні вибухи рванули повітрям, москвина висадили в повітря оборонні споруди частоколу.

. . . З ревом кинувся ворог до міста. Козацькі відділи що в цьому місці сборооняли вали, подалися на боки три нові сотні, що їх післав Гуляницький, не встояли перед ворожою навалою. Ще боронилася башта, але скоро охопив її вогонь.

. . . Московські стрільці розлилися по підвальні і почали вдиратися до перших хат. Тут стрінув їх несподіваний опір. Міщани боронилися сокирами і заступами, кожний хапав що мав під рукою і боровся з нечуваним завзяттям і люттю. . . Головні сили ворога кинулись на замок і вдерлися до середини. . . На замковій вежі захитався малиновий козацький прапор. У вікнах з'явилися голови московських стрільців, що втягали символ козацького війська до середини. . . Крізь вікно висунулась велика московська хоругов. Це означало що замок впав у руки ворога. . .

. . . Під першим ударом захиталися козацькі з'єднання, але скоро підхопилися до наступу і рванули вперед. У лобовому штурмі не було ні кому пощади. Козаки били шаблями, міщани кололи і стинали косами, йшла важка боротьба, серед якої чути було тільки соління бійців і крики та стогни ранених. Москва не встоялася перед козацьким ударом. . . Козаць-

ка кіннота відтяла москалів від валів і всі московські з'єднання, які увірвалися до міста, були тепер окруженні. Виломи в палісадах обсадили міщане, стягали дерево, міхи з землею і піском та закладали наново прірву у частоколі.

. . . До світлиць замку. . . Бігли сходами в гору, відбивали удари, кололи і били. . . Пострілами з пістолі звалив хтось двох москалів, що пробували боронитися рогатинами. Павло почав рубати сокирою дерев'яне держало царського прапору. . . хоругов звільна полинула додолу. Павло ухопив козацький прапор, що лежав на долівці і висунув його скрізь вікно. . . над містом переможно маяв білий хрест. Крик радости пролунав містом. . .

. . . З валів було видно велику юрбу, яка посувалася звільна в сторону міста. Скоро оборонці розпізнали що москалі ведуть зловлених у неволю людей. . . ішли з плачем і голосінням жінки й діти, а московські вершники підганяли їх нагаями. . . «Рятуйте нещасних ради Бога» — ламентував хтось. . . Козаки стискали мушкети і понуро споглядали на страшний похід. Але ніхто не стріляв і ні один голос не вирвався з їхніх грудей. А все ж між полоненими могли бути їхні матері і сестри. Вони знали від старшин: не нароком ведуть невільників попід місто. Царські війська стоять у поготівлі і ждуть тільки, щоб козаки відкрили брами і кинулися рятувати народ. Ворожі полки готові до штурму і не слід зловитися на московську хитрість. . . Місто мовчало навіть тоді, як москвина на очах всіх почали затягати насильно жінок у передміські хати. Здригалися люди від страшного крику, стискали п'ястуки на дулах рушниць. Мовчали. За ними, за кожним їх порухом зорили пильно московські сотні вкопані у підхідні рови.

Коли врешті похід нещасних зник

серед лісів, москалі почали нове видовище. На площі передмістя зігнали кілька десять козаків зловлених під Ніжином і влаштували справжню торговицю. . . Козаків продавали за хліб і сіль, за коні і гроші, хто давав більше. Виводили їх піvnагих, з перев'язаними головами і грудьми, а були й такі що мали відкриті тяті рани. Стояли мовчкі зв'язані мотуззям і споглядали на Конотоп, на людей що густою лавою обсадили вали. I враз залунав з гурту полонених високий, потужний голос: — «Не здавайся, Конотопе! В тобі воля України!» Москви не дали очунатися. До козака, що кинув заклик у Конотоп, кинулися бояри і один з них випалив йому у вічі маюю картеччю. . . Москалі проходять попід вали і несуть на ратищах голови чоловіків, жінок, дітей. Це на пострах. . . Невинних людей замучили та повбивали».

**

Але конотопська залога полк. Гуляницького не піддавалася ні збройній перевазі московських військ ні всім тим звірським, провокативним піdstупам, що ними Трубецкої хотів зломити людську душу й козацьку завзятість дисципліні. Не зломив наших оборонців і страшний голод, що розпочався в місті. Знаючи про те, головний московський воєвода князь Трубецкої прислав до Гуляницького парламентаря з листом, в якому радив піддатися на царську ласку. Замість відповіді полк. Гуляницький роздер того листа і звелів стріляти з гармат і рушниць по ворожих становищах. — «Ми сіли на смерть» — гукали козаки — «Не oddамо міста!». . .

Гуляницький вірив і чекав помочи від гетьмана Виговського і не помилився. Трубецькому не вдалося розвідати, де гетьман збирає свої сили і які ті сили були завеликі. Видко, що тоді москалі ще не мали широкої мережі своїх шпигунів, а українське населення не було ще так сильно отрує-

не Москвою, як тепер в УССР, щоб мати таких зрадників-донощиків, що їх серед нашого народу звать на московській мові — «сексотами».

Тим часом, доки велася облога Конотопу, до якої прив'язана була стотисячна армія москалів, гетьман Іван Виговський зібрав 16 тисяч козацького війська, та відновивши союз з кримським ханом Магомет Гіреєм, дістав ще 3 тисячі татарів. З тим військом, що було п'ять разів менше від московського, вирушив у червні на визволення Конотопу.

Маючи добру розвідку, гетьман Виговський наблизився до ворожої армії так, що та не знала всіх його сил і коло села Соснівки, недалеко від Конотопу, вдарив несподівано на Трубецького з двох боків і тим примусив ворога відступити від міста. Але незабаром московські полки впорядкувалися і напали на Виговського над річкою Соснівкою. Прийшло до завзятого бою. Московська кіннота змірилася тут з українською піхотою. Москви кинулися нагально в атаку, але попали під влучний вогонь козаків, що перед тим ще й перекопали шанцями дорогу. Московська кіннота пішла в розтіч, але в інших місцях наскочила на козацькі застави і трапила в багна Соснівки, яку козаки полковника Івана Богуна перед тим загатили так, що долина ріки обернулася в широке багнисько і повінь.

Бій кінчився 27 червня ст. ст. катарофальним погромом москалів, якого вони ніколи не зазнавали. Гетьман Виговський зі своїми полковниками, серед яких у тім бою особливо прислужився до успіху полк. Іван Богун, розбив москалів у прах. Тридцять тисяч московського війська лягло трупом, не рахуючи тих, що загинули в багнах. В полон попало кілька головних воєводів, серед них був і князь Пожарський. Його гетьман Виговський подарував татарському ханові. Князь же Трубецкої з рештками свого вій-

ська тікав до Путивля, а Виговський гнав його аж до самої границі України. В руках українців лишилися величезні військові московські обози, гармати та великі запаси амуніції.

Про цей бій російський історик Соловйов написав так: «. . . цвіт московської кінноти, що відбув щасливі походи 1654 і 1655 років, загинув в один день, і ніколи вже після того цар московський не був у силі вивести в поле такого близького війська. В жалібній одежі вийшов цар Олексій Михайлович до народу й жах напав на Москву. Удар був тим тяжчий, що був несподіваний. . . Трубецької, на котрого покладали найбільше надій, муж на війні щасливий і ворогам страшний, згубив таке величезне військо. Після здобуття стількох міст, після здобуття литовської столиці, царська столиця Москва тепер затримтіла за свою власну безпеку: з наказу царя, люди всіх станів поспішили на земляні роботи для укріплення Москви. Сам цар з боярами раз-у-раз приходив дивитися на ці роботи. Мешканці околиць із своїми родинами й майном наповнили Москву, і йшла чутка, що цар виїздить за Волгу, за Ярославль.» .

Так близькуче тоді кінчився змаг України з Москвою. Юрій Тис так описує кінець тієї щасливої історичної

перемоги: «. . . Відходили козацькі полки. В останнє проходили вони вишивані на свій лад перед Гуляницьким і міськими радними. Їх засипали квітами. День закінчився всенародним святом. . . Конотоп не став попелом історії, хоч ніхто досі не поклав підвалин під кам'яний вівтар його слави... Конотоп кидає нам клич боротьби і слави, закликає нас словами Виговського: «Ми шаблею здобули свободу. Ми шаблею вдергимо її.»

І це є той аргумент сили, який єдино респектує Москва. Марна ж слава непоборності Москви є лише переходовим явищем, що пояснюється тільки сприятливими обставинами, коли Україна, виснажена боротьбою, перевіжає тимчасовий упадок духовних і фізичних сил, а Москва своєю облуною дипломатією дурить світ.

Але все зле має свій кінець. Такий завжди був Божий присуд.

Промине наше знесилення, виснаження та внутрішні розбратори і ще воскресне непоборність української козацької нації з новою, свіжою силою. Тоді прийде останній вирішальний бій України з Москвою, упаде і розв'ється легенда про «непереможність» російського війська і зникне сила останнього нашого напасника «як роса на сонці» і Московський Кремль ляже у руїнах.

Тільки позбавлений лицарських традицій і лицарської верстви своєї народ може бути поневолений. Бо гордий ділами предків лицар може впасті трупом, але рабом і слугою переможцям не буде!

Лицарські традиції творять неписаний, вирізьблений в серцях нашадків кодекс чести лицарської, яка є найміцнішим панциром, найдужчою і непереможною зброєю в боротьбі за незалежність і честь народу.

Сава Крилач

Д-р Микола Андрусяк

ЗАПОРОЗЬКА ЕМІГРАЦІЯ

Багато запорожців скористало з за-
мішання серед москалів, що зайняли-
ся рабуванням Січі, й подалися без
погоні на турецькі землі. Вони дій-
шли до гирла Дунаю й оснували там
«Дунайську Запорозьку Січ» під сул-
танською зверхністю. Частина запо-
рожців подалася на середній Дунай,
де австрійський уряд уже в 1763 р.
організував флоту чайок з чайкістами
для боротьби з турками; і до чайкіс-
тів вступили запорожці, що через
те могли воювати з своїми колишні-
ми другами, які осіли в Дунайській
Січі. Частина ж запорожців залиши-
лася таки на Україні; одні розбрілися
по колишній Гетьманщині, другі по
чорноморському побережжі між Дні-
пром і Дністром, що також входило
в склад Новоросійської губернії.

Коли в 1787 р. прийшло до нової
війни між Росією й Туреччиною, фаво-
рит Катерини ІІ, що піддав її перед
тим думку збурення Січі, князь Гри-
горій Потьомкін (прозваний запорож-
цями Грицьком Нечосою), старався
перетягнути на російський бік запо-
рожців. Тому він поручив тим запо-
розьким старшинам, що залишилися
на Україні — Антонові Головатому,
Сидорові Білому, Харкові Чепізі й ін-
шим — зорганізувати з колишніх за-
порожців, що залишилися на місці і
стали кріпаками, козацьке військо; ца-
риця Катерина ІІ наказала катерино-
славським поміщикам відпускати сво-
їх кріпаків до цього війська. А це вій-
сько з колишніх запорожців зберіга-
ло традиційні запорозькі порядки та
військову організацію й дістало для
свого поселення територію чорномор-
ського побережжа між Богом і Дні-
стром; звідкіль пішла його назва: ко-
зацького чорноморського війська.

Чорноморські козаки, подібно, як
колись на Січі, мали самостійну ор-

ганізацію й власний провід «кіш» у
Слободзей, вибирали собі кошових
отаманів, суддів, писарів, осаулів та
інших старшин. Задержали також дав-
ні запорозькі клейноди: булаву, пер-
начі, хоругви, печатки, вітли (літав-
ри). Військо складалося з кінноти, пі-
хоти, флоти чайок і артилерії. Всу-
переч давнім запорозьким звичаєм
ввели чорноморські козаки до своєї
нової організації родинне життя.

Чорноморські козаки вславилися в
російсько-турецькій війні 1787-91 рр.;
вони здобули від турків сильно укрі-
плений острів Березань (при вході
до Дніпрового лиману) та разом із
москалями боролися на морі з турець-
кою флотою; на суші брали чорно-
морці участь при здобуванні Очако-
ва, Хаджибая (на місці нинішньої Оде-
си), Білгороду (Акерману), Бендер,
Болграду, Кілії, Ісаакії, Ізмаїла і Туль-
чи. Але з хвилиною, коли чорноморці
помогли Росії опанувати чорноморсь-
ке побережжя між лиманом Дніпра й
гирлом Дунаю, стали вони в цьому
терені не тільки зайвими, але й не-
безпечними; поміщики в Україні раз-
ураз нарікали, що їхні кріпаки втіка-
ють до чорноморських козаків. Тому
російський уряд наказав чорноморсь-
ким козакам переселитися на півострів
Тамань. З огляду на невеликий простір
цього півострова дозволила цариця
війську заселяти ще й землі між Ку-
банню та Єюю.

В 1792 р. рушило 13.000 самого чор-
номорського війська з Березані на Та-
мань, а весною 1793 р. подалися за
ними й жонаті з родинами. В новій
своїй країні оснували чорноморці ще
в 1792 р. 20 осель, названих по запо-
розьки «куренями»; в 1794 р. було
40 куренів із здебільша запорозькими
назвами. Осередком управи чорномор-
ського війська стало основане в 1794

р. місто Катеринодар; 40 куренів розділено на 4 округи: Таманську, Катеринодарську, Бейсугську й Єйську. Всіх мешканців було тоді 18.771, з чого 12.645 козаків і 5.526 жінок. У 1795 р. дійшло число населення до 25.000 душ. Хоча переселенці були непривичні до тамошнього клімату й через те хворували й вимириали, все таки число козаків збільшувалося; прибували до них одицем і групами запорожці з Задунайської Січі та козаки з України. Через те в 1820 р. дійшло число населення Кубанщини до 62.061 душ (37.636 чоловіків і 24.425 жінок). До 1825 р. переселилося туди 48.382 козаків (25.627 чоловіків і 22.755 жінок).

Задунайська Запорозька Січ проіснувала 53 роки. Запорожці зберігали там свої традиції; тільки не могли погодитися з тим, що мусіли по турецькому боці воювати проти своїх рідних по російському боці, й тому серед них мала великий вплив російська пропаганда й багато задунайців одинцем і групами переходило до чорноморців. Коли в 1828 р. прийшло до нової російсько-турецької війни задунайський кошовий отаман Осип Гладкий перейшов з військом на російський бік, залишаючи Січ із жінками, старцями і дітьми на поталу турків, що люто мстилися за «зраду». Проте в Дунайському гирлі збереглася частина запорожців і їх брався організувати в часи Кримської війни польський письменник з України Михайло Чайковський, що перебував у Туреччині й приняв іслам (Махмет Садик-

паша); 11 грудня 1872 р. вернувся він на Україну й приняв православіє. Насадки тільки невеличкої частини задунайських запорожців живуть до сьогодні рибалками на дунайських островах. Галицько-український подорожник д-р Ярослав Окунєвський, лікар-генерал австрійської маринарки, зустрічав з кінцем XIX ст. запорозьких нащадків на роботах у Смирні в Малій Азії.

Ті задунайські козаки, що з кошовим Гладким перейшли на російський бік, одержали для свого осідку спершу в 1829 р. північне побережжя Озівського моря. З них створено Озівське військо, що в 1850-их рр. переселилося на територію Кубанщини й злилося з Чорноморським військом. У 1848 р. переселено на Чорноморщину 2.000 родин українських козаків з Чернигівщини й Харківщини, з яких дійшло на місце 1.890 родин (7.787 чоловіків і 6.460 жінок). У тому часі перемінено назви куренів на «станиці» та поділено територію всього війська на 3 округи: Катеринодарську, Таманську й Єйську. В 1860 р. долучено до Чорноморського війська 6 бригад Кавказького лінійного війська й перемінено його називу на Козацьке Кубанське Військо.

Запорожці серед «чайкістів» на седньому Дунаю частинно пристали до карпатоукраїнських поселенців у Бачці, частинно розбрелися по різних країнах.

(«Історія Козаччини» — курс викладів УВУ. Мюнхен 1946).

«З історії козаків довідуємося, що як батьки передавали синам горде почуття незалежності як найдорожчу спадщину, при чому клич — смерть або свобода — був їхнім одиноким заповітом, що переходив з батька на сина, разом з прадідівською зброєю».

Жан Бенуа Шерер

С. Дніпрянський

КОЗАЧЧИНА, ЯК ОДИН З ПЕРІОДІВ НАШОГО СЛАВНОГО МИнуЛОГО, Й ВПЛИВИ НА МАЙБУТНЄ.

Перед нами лежить журнал «Українське Козацтво». Це нове видання в такому вигляді, хоч сама ідея популяризувалась, збагачувалась і захищалась завжди, від найдавніших чаїв нашої історії країнами українського народу. Попередні видання ріжних військових формаций багатьом з нас доводилося читати періодично. Хоч у них не брakuвало р'жноман тних тем, тем добре опрацьованих, однак, навіть неозброєним оком громадського діяча чи військовика, можна було зауважити територіальний чи груповий нахил таких видань. На нашу думку — це було тим більше дивним, оскільки журнал військового напрямку не відбивав тієї обов'язкової військової солідарності, яка насамперед повинна панувати серед військових. Таким чином, на тлі громадської і політичної роздрібненості, такі видання немов би доповнювали турботу і тугу за об'єднанням. Доводилося не раз чути тривожні вислови і побажання, яким чином, якими шляхами можна було б здобути єдність на такому важливому відтинкові, як військова ділянка. І ось з'являється ідея, на нашу думку дуже вдачна ідея, бо вона в кожного з нас викликає зворушливу пошану, пов'язує наше минуле з світлою історією, а насамперед являється добрим фундаментом на майбутнє. Сам патрон, якщо можна так сказати — Дмитро Байда-Вишневецький, Волинський Князь — основоположник Запорозької Січі 1550 року постать імпозантна. Він поєднує у своїй особі дух аристократизму, військовик-революціонер, навіть територіально злагіднє пристрасті, а сама Козаччина, яку він збагачує, не лише, як військову формацию, а перетворює її в захисника української стихії, — здо-

буває признання всіх верств і прошарків населення, стає, так би мовити, українською фортецею. Саме козацтво відзначалося зразковою дисципліною, побожністю, родинними звязками, а особливо підносився і шанувався культ сухо сімейного життя, — це воїнище, яке потім горить в громаді, нації, державі. Журнал стоїть на добрих, національно-фундаментальних підвалах, подає, як для об'єднуючої платформи добре матеріали, висуває кращі зразки минулогу, з його заслуженими діячами і чолі. Ось наприклад, на сторінці 15 подана фотографічна композиція ЧОТИРЬОХ. Хоч Гетьман Павло Скоропадський, не потребує ні реклами, ні поясень, однак це ж той козацький нашедок, що вславився бойсвими заслугами, а в відповідний момент став Гетьманом України і її головнокомандуючим, що відповідало духові українськості.

Друга постать: генерал-хорунжий УВК, полковник Армії, вірний прихильник УНР Іван Цапко, військовик-теоретик, людина широкого формату, дездоганний репрезентант, вояк і науковець, що в наш час так важливо. Коли читаєш його родовід і пройденний шлях, що так доречно насвітлено в журналі, то від гордості підносишся. Мимоволі хочеться голосно сказати; О, дай, нам, Боже, більше таких, і українське майбутнє забезпечене. Ми не вичерпуємо цим наголосом ні військових досягнень, ні інших полководців і героїв на ріжних відтинках і в ріжних арміях українців, це справа майбутнього, ми наголошуємо на сам факт, на сама ідея, що розпочата вона вдачно, її треба поширити, вона цікава, вона може і повинна послужити об'єднуючим знаряддям, тре-

ба ТІЛЬКИ цю ідею добре зрозуміти, треба віддатись українській справі до кінця, треба знати і пам'ятати, що ніякий «доброчинець» нам України не дасть, її треба здобути. Для цього треба мати не лише здорову, традиційну державну систему, а й військо, військо фахове, національно свідоме, злотоване і здисципліноване. Чи правильна така теорія, яку для заспокоєння часто висувається на еміграції, що мовляв, все вирішиться без нас, ми там непотрібні? Ні, неправильна, шкідлива. Ми є повноцінні представники своєї нації і все те, що ми можемо зробити доброго, ми це повинні зробити на еміграції у ріжких країнах світу, але треба робити фахово, об'єднано, особливо політично грамотно. Ми, українська підсоветська еміграція, що долею обставин жила під советами знаємо цю систему не з написаного, не з переказаного, не з дискусійного а тому кожний наш виступ в доповіді, статті і інформації сприймається чужинцями, як незаперечний факт, а советами, як факт люти, факт, який вони невсилі спростувати чи заперечити, чого вони найбільше бояться, особливо закордоном.

До дій українців прислухається вільний світ, що вони кажуть, що вони роблять, що вони пишуть, як знаючих підсовітську систему. Було б добре, коли б була подана до ООН заява не з проханням лібералізації, а з грунтовною вимогою і доказами, що Україна і інші поневолені народи тримаються там ТІЛЬКИ під жахливим тоталітарним режимом, що ООН ТІЛЬКИ тоді виконає свою почесну місію, коли це зрозуміє, коли надішле для перевірки свою місію, коли після повернення ця місія відчитається перед ООН, перед Радою Безпеки, перед Асамблеєю. Це була б справжня місія ООН, що мусіла б осудити советсько-комуністичну систему, як систему безправ'я, рабства. Така заява потрібна. Нам можуть сказати, що це нічого

не поможе, що совети вживуть ВЕТО! О, ні, це не так. На Асамблії вето не існує і коли б Асамблея осудила діяльність СССР з позиції міжнародного права, то це означило б, що оті нейтральні, що зовжди знаходяться в ООН перестали б бути нейтральними, бо факти, це не жарт, а ліберали зроєуміли б, що вони мають справу з ворогом людства, а маріонеткові сателіти СССР сміливіше підняли б головови і недопомагали сліпо Москві.

Другим таким реальним кроком — це негайна військова дія НАТО, як конкретна військова сила супроти «Варшавського», читай Советського пакту. Хай послужить прикладом дія покійного Кеннеді, коли він силою зупинив советську агресію на Америку, що підготовлялася на Кубі. Так, покійний Кеннеді поплатився життям, але загрозу для своєї країни і для світу зліквідував, бодай одну.

Шановні наші друзі і недруги, ми від теми не відхилилися, ми її ТІЛЬКИ поширили, бо розуміємо, що сьогоднішній військовик, що буде керувати модерною зброєю і військом є людина фахова, політично розвинена, національно свідома, яка знатиме нашо, коли і в ім'я чого вживатиме зброю. ОЦЯ, ТІЛЬКИ ОЦЯ всеохоплююча свідомість повинна говорити до кожного, що ВІЙСЬКОВА ОРГАНІЗАЦІЯ ПОВИННА БУТИ ОБ'ЄДНАНА, ПЛАТФОРМА ПОДАНА. Коли цього не станеться, то хай не гніваються Шановні військові, що роздрібнена їхня військова сила на партійні і територіальна відлами, жодна сила. Це наше твердження стосується і до політичного життя. Гетьманський і Республіканський устрої можуть між собою сперечатися, але намагання одного — підкорити чи схилити на свій бік другого, — річ безпідставна, еміграційна, що відіграє роль тільки допоміжною, а не вирішальною, всенародною.

Журнал може і повинен обговорю-

вати всі теми нашого національного і релігійного життя, але насвітлювати їх тільки з позиції правильності історії. Контроверсійні теми обговорювати треба, але суворо дотримуватись правила: будякого збочення не вибілювати, цим журнал не стане популярний, коли він буде намагатися перекручувати історію, чи робити скидку на збочення, о це означало б підсилювання цього збочення. Навпаки, як ми сказали, при обговоренні вимушенному чи спеціальному давати ПРАВДИЙ ВІСНОВОК. ТІЛЬКИ В ЦЬОМУ СИЛА БУДЕ ТАКОГО ЖУРНАЛУ.

Тут ніяка «більшість», випадкова також, немає значення. Тільки історія,

тільки факти, тим більше релігійне питання, бо козак і Козаччина свою історію захищали з позиції так національної, як і релігійної. Тут коментарі зайві. Чи треба в ньому порушити питання про УГА, про українську дивізію, про СВУ, про УАПЦ, про Унію? Треба, але тільки з позиції Правди. Чи треба в ньому насвітлювати питання інших армій, а особливо тих у яких українці мали нещастя воювати прымусово, захищаючи чужі інтереси? Треба, але знову ж таки АНТИПОДОВІ своє місце, а СИНОНІМОВІ своє. Така практика буде і тактична, і правильна, і важлива, і об'єднуюча, і тактовна і мобілізуюча.

Кость Мандзенко СЕРЦЕ КОЗАКА

*Te серце живе, воно закликає
Болю акордами, криками долі
До всього, що жило, а тепер завмирає,
До змагу за велич козацької волі!*

*Te серце, немов скарб десь укритий,
Живе все, у пропор козацький сповите,
І кличе дс бою за сповення мрій —
Одвічних народніх надій.*

*Te серце, як попіл зі згарящ, вогню і пожеж,
Летить вгору мов птах ген вище всіх веж
І там як орел у просторах ширяє,
До помсти у гніві братів закликає...*

**
*

*Жалю нетреба нам, хай смуток не пройма,
Бо тих шляхів козацьких вогняних
Не замете й метелиця-зима,
Клич серця козака ще й досі не затих.*

*Цоки козацький рід існує,
Козак Вкраїни не забуде
Де б він не був і де не буде!
Його вояцький дух гартує,
У жилах кров козацька пливє!
Народ наш є! Не вмерла Україна!
Вона у серці козака живе!*

Андрій Жук

УЧАСТЬ ВІЛЬНОГО КОЗАЦТВА В ПРОТИБОЛЬШЕВИЦЬКІЙ БОРОТЬБІ

По більшевицькім перевороті в жовтні 1917 р. між Україною і Росією фактично порвався всякий зв'язок. Ся обставина примусила Центральну Раду стати на шлях «самостійницької політики».

У Центральної Ради не було військової сили для оборони України, для її політичного усамостійнення. Організовані раніше самочинно патріотичними елементами суспільності полки ім. Хмельницького й Полуботка, що готові були попирати самостійницьку політику й тепер дуже придалися, були змарновані в ім'я оборони Росії.

Коли ж столиця України все ж лишалася якийсь час в українських руках, то се була у великій мірі заслуга корпусу генерала Скоропадського й Вільного Козацтва, які ослонювали Київ від напору збльшевичених мас із заходу, роззброювали більшевицькі часті, які під командою Бош сунули на Київ. Вони й давали змогу Центральній Раді з невеличкими силами триматись у Києві, аж поки не почався пізніше наступ на нього праильного більшевицького війська зі сходу, під командою Муравєва.

По інформаціях із джерел Козачої Ра-

ди у Білій Церкві, участь Вільного Козацтва в ліквідації влади Тимчасового Правительства і протибільшевицькій боротьбі представляється так: «Під час «Кирієнківщини» — читаємо в одному документі — Козача Рада засилає до Києва на підмогу урядові Центральної Ради п'ять полків: Білоцерківський, Звенигородський, Уманський, Черкаський та Переяславський. . . 25 листопада 1917 р. три козацькі загони по наказу Козачої Ради виступають на піддіржку військам Центральної Ради в боротьбі проти большевиків, при першому їх наступі на Україну. Правобережний загін до 12 тисяч іде до Першого Українського Корпусу ген. Скоропадського (Вінниця — Жмеринка — Коростень), Лівобережний — до 10 тисяч — до Третього Українського Корпусу на Бахмач, Запоріжський — до 6 тисяч — до Гайдамацького Коша на Одесу. У грудні 1917 р. Запоріжський загін силою до 2 тисяч Козача Рада висилає на сполучення з військами Уряду під Житомір. Загін бере Бердичів і йде на Київ. . . (За «Відозвою ініціативної групи по відновленню Вільного Козацтва. «Нове Слово» з дня 25 падолиста 1920 р.)

В масі своїй Вільне Козацтво брало самостійну участь у протибільшевицькій боротьбі і поза корпусом ген. Скоропадського й поза розказами Козачої Ради в Білій Церкві. . .

Коли зачиналась збройна боротьба України проти Росії, Вільне Козацтво не мало політичного проводу. Воно стояло на роздоріжжю. За угодовою політикою Центральної Ради по самій своїй безкомпромісівій натури не могло йти воно. Вільне Козацтво рішає боронитися від російської навали у своїм ріднім Звенигородськім повіті. В тім часі кількість звениго-

родського Вільного Козацтва досягала 20.000.

Припинивши проби організації російської більшевицької влади в повіті, козацтво захопило на протязі 100 верстов залізницю Христинівка-Цвітково і припинило на цій лінії анархічний рух російського війська. . . Звенигородка стає центром великого району, приходять звязки від Черкащини (Водяний), Єлисаветщини (Кульчицький), Уманщини (Безуглий) і т.д. Штаб коша перетворюється в штаб об'єднаного Вільного Козацтва південних повітів Київщини та північної Херсонщини. . .

Особливо видатна операція Вільного Козацтва проти 8 російської армії, в районі ст. Бобринська. Тут були скучені ліпші куріні звенигородський, черкаський, єлисаветський в силі 8.000. Звенигородців було в тім 4.620, вони

прибули з власними гарматами і кавалерією. Росіяне були розбиті і розбіглися. Під час цеї операції звенигородцями командував Боднар, черкасцями Водяний, єлисаветцями Кульчицький.

Всею операцію командував штаб Звенигородського Коша, на чолі якого стояв Тютюнник. 1-го березня (час вступу до Києва українсько-німецького війська) Вільне Козацтво, підпорядковане звенигородському штабові, тримало територію обмежену Дніпром і лініями Знаменка-Помішна, Помішна-Христинівка, Христинівка-Київ. (Г. Юртик: «Звенигородський кіш Вільного Козацтва». Л.Н.В. за червень 1922).*

* Цю статтю з історії Українського Вільного Козацтва подаємо в скороченні з «Українського Скітальця» ч. 9-10, Відень, 15 травня 1923 р.

Редакція

Каленик Лисюк

ЦІКАВЕ З ІСТОРИЇ У.В.К. 1917 Р.

(Спогад автора в його листах з 1-го і 11-го липня 1968 р. до редакції «У. К.»)

Думаю, що не можна оминути того факту, що одним з перших, хто почав організувати УВК, був полк. Полтавець-Остряниця, що також брав участь у всіх військових з'їздах та боронив Українське Вільне Козацтво проти соціалістів того часу, що були проти УВК.

Ще в початку червня 1917 р. Полтавець-Остряниця, бувши російським старшиною, зорганізував УВК в Петрограді. Скільки він мав у себе козаків, я не знаю, але я бачив, що то були жовніри російської армії, що походили з різних земель України. Зорганізувавши такий відділ УВК, полковник зайшов із своїми козаками в Історичний Музей і насильно відібрав там всі українські козацькі прапори та старо-

винну козацьку зброю і все те перевініс до готелю, в якому мешкав і в коридорах того музею поставив озброєну козацьку варту.

Тоді «Тимчасова Російська Влада», що перебувала в «Державній Думі» на Кавалерградській вулиці мала свої клопоти, бо большевики виступали проти десяти міністрів, що їх вважали «капіталістами». Керенський, якого я знав ще з Сибірського процесу, бо він був в центральному комітеті партії соціалістів-революціонерів, до якої належав і я, наказав вислати до готелю комісію з дорученням відібрати від Полтавця-Остряниці всі ті козацькі клейноди і повернути до музею. Я також був призначений в ту комісію від «Совета Солдатських і Робочих Деле-

гатів». Коли ми підійшли до готелю, то вартовий козак не впустив нас навіть до коридору, де перебував Полтавець-Остряниця. Коли ж йому доповіли в чим справа, то він нам відповів: «Нас обробували і я в імені Українського Вільного Козацтва відібрав на граблене і передам його власникамів себто Українській Державі. Ми чужого не хочемо, але свого не подаруємо!» Зачалися переговори, при яких кожна сторона настоювала на своєму. Московський капітан твердив, що то є власність музею а полковник Полтавець-Остряниця твердо стояв на тому, що ті регалії забрано з України і маєтъ бути туди повернуті...

В часі тих перетрактацій Полтавець-Остряниця підійшов до мене і запитав — з якої губернії я походжу і довідавшись, що я з Поділля, сказав: «Є щастям, що Ви приймаєте участь в такий історичний момент. Але Ви є козак і ставайте в ряди нашого Українського Вільного Козацтва, бо нам потрібно старшин...».

Комісія, що мала відібрати від полк. Полтавця-Остряниці українські козацькі клейноди так і відійшла з пустими руками. Тоді російський міністер князь Львов настоював послати озброєний відділ проти Українських Вільних Козаків, що з Полтавцем-Остряницею обсадили той готель і силою відібрали ті музеїні історичні експонати. Але Керенський відрадив те робити а пропонував полагодити справу в якийсь мирний спосіб, лагідно і не загострювати відносин з відділом УВК і тим не давати їм «козиря», як він казав — «в руки» українцям для поширення руху «відокремлення»..

Через два дні я знову був у Полтавці-Остряниці. В розмовах з ним він багато мені оповідав про українське козацтво в минулому та вказував, що настав час «стати нам на ноги і відділитись від Москви і т. д. Його розмови вплинули на мене і я став сам почувати себе козаком а вже в липні мі-

сяці відіїздаючи на фронт вже тоді порвав з соціялістами ес-арами...

А з українськими прaporами, що їх реквізував Полтавець-Остряниця з Петербургського Історичного музею, як він сам мені оповідав пізніше, сталось слідує. Він зінав, що провезти всі ті скарби разом в Україну було б тяжко. Тому він розділив їх на чотири пачки і призначив чотирьох козаків, що мали б їх відвезти в Україну різними шляхами і різними потягами. Прaporи зняли з деревляних держаків і звинули їх в окремі клунки. На вулицях столиці в ті дні почалася боротьба большевиків проти «Временно-го Правительства» і в тих заворушенннях російські владі не було в голові про справу тих музеїніх річей. Полковник Полтавець-Остряниця виїхав з міста на двірець і орієнтувавшись в обставинах, дав знати своїм довіреним козакам, що ті обставини сприяють, щоб вони могли висмикнутись з Петрограда і ті козаки рушили. Але до Києва дісталися тільки двоє: сам полковник і ще один козак з тими цінними річами. Другий козак прибув без клунку, бо по дорозі москалі відібрали його у нього і самого його заарештували, але він якось від них утік. Ще один козак пропав без вісті разом з довіреними йому скарбами. Те ж, що пощастило таки довезти до Києва було здано до нашого музею. Так мені оповідав сам Полтавець-Остряниди.

**

А що ж робив я, ставши членом УВК? На Західному фронті я провадив українізацію Панцерного дивізіону, в якому служив, і зорганізував при ньому 1600 козаків, яких привели до Києва. Але Винниченко розпустив моїх козаків, бо, як він казав мені особисто: «Нам потрібна міліція, а не бавитись в солдатики!».

А що ж сталося з нашими броневиками, що були в Проскуріві? Коли німці підписали умову з українською владою і почали сунути в Україну, то

згідно з договором мали право на всі трофеї воєнного значення, що їх залишала російська більшевицька армія відходячи з теренів України. Броневики наші мали йти до Києва, але саме в Проскурові німці зажадали передати їх ім як їхні трофеї. Але російська обслуга броневиків покинула і її було замінено нашими козаками і так ми доказали німцям, що ті броневики є вже українськими. Німці спершу не довіряли але мені допоміг інженер Кисилев голова «Союзу городів в Проскурові» і німці таки залишили нам ті броневики. Пізніше я довідався, що німцям в ті часи не так розходилося про наші панцерники як про гуми, що були на їхніх колесах.

Я відійшов з козаками до Києва і вже в 1918 році зустрівся зі згаданим інж. Кисильовим і ось що він мені оповідав про дальшу долю тих броневиків. Залишились вони в Проскурові і стояли в гаражі протипожежної сторожі при будинку міської управи. Хтось вночі поздіймав з колес гуми а потім якась військова частина забрала і ті броневики. Він догадувався, що то хтось із наших же людей зняли колеса з гумами і продали німцям а потім забрали і все те «залізя на брухт» і вивезли до Німеччини. Але правдивої історії тих панцерників сам я не можу ствердити, бо не зустрічався з очевидцями тієї неславної історії часів революції...

Ген. Константин Смовський

КИЇВСЬКІ КУРЕНІ У.В.К.

(З листа генерала К. Смовського 12 січня 1958 р. до директора Українського Національного музею в Онтаріо, Каліфорнія)

Організація Українського Вільного Козацтва розпочалася після «безкровної» російської революції в 1917 році відрухово серед свідомого українського селянства, свідомої інтелігенції та свідомих старшин. Це було стихійне національне відродження в формі своєрідної революційної народної військової організації... Уже в квітні 1917 року у Звенігородському повіті на Київщині існувало Українське Вільне Козацтво. З тих часів пригадую, що ми мали контакт також з відділами УВК з Волочиська, Порноострова та Купелія. Був також відділ УВК в Проскурові, що його організував Іван Розгін — тоді ще юнак Другої Юнацької Школи. Я з пор. Яременком зорганізували курінь УВК в містечку Варва Лохвицького повіту на Полтавщині. А

в Києві УВК організував інж. Ковенко з тамошніх робітників та міщанства.

В 1917-18 рр. в Києві було аж 16 куренів УВК. Вони мали такі назви: курінь заводу Гретера, курінь двірця Київ I, к. Дем'євський, к. Байковський, к. Печерський, к. Арсенальний, к. Двірця Київ II, три курені Подільських, два Шулявські, два Лукіянівські і два Святошинські. Ті курені були малочисельні по 40-50 козаків. Крім того, був ще курінь УВК Кінної розівдки і охорони моеї артилерії під час відступу з Києва на Волинь.

Отже, ми з юнаками Другої Військової Школи спільно з Українським Вільним Козацтвом вже від половини жовтня, в листопаді і в першій половині грудня несли охорону державних установ а також відбивали наступ Муравйова на столицю.

Розуміється, що в тих боях приймали участь й інші частини: курінь Січових Стрільців, Перша Юнацька Школа, Чорноморський курінь (матроси),

Кінний полк ім. Гордієнка, залізничний курінь, панцерний дивізіон та інші менші частини.

Але треба зазначити, що куріні УВК, хоч і були малого складу, але вони билися дуже добре, як і їхні предки славні Запорожці...

Пригадую коротенько статут УВК:

1. Вільне Козацтво організується для оборони вольностей Українського народу та охорони ладу.

2. Вільне Козацтво є територіаль-

ною військовою організацією, до якої мають право вступати громадяни повіту не молодші 18 років.

3. Не можна приймати до організації людей ворожих українській справі а також караних судом за карні пропустки.

4. Всіма справами організації керують ради козацької старшини. На командних посадах старшини вибрані а вибрана старшина призначає собі помічників.

ЧОМУ УКРАЇНСЬКІ ВІЛЬНІ КОЗАКИ В 1917-18 рр. НОСИЛИ КУБАНСЬКІ «ЧЕРКЕСКИ»?

На це проф. Дмитро Дорошенко в своїй праці «Історія України 1917-23 рр.» том II. ст. 78-80 дає слідуюче пояснення.

«Кубанське військо склалося головно з запорозьких козаків, а Терське на половину також з українців (в 1832 р. з козаків Полтавської й Чернігівської губ. зформовано було так звані ч. 1 і 2 «Малоросійські козацькі полки») і поселено ці полки на річці Тереку; разом з колишнім «Лінійним» Військом вони склали окреме Терське Козацьке Військо). Черкеска в обох військах являється не тільки офіційною формою, але й національним козацьким убранням, яке носили укра-

їнці козаки як атрибут свого козацького стану. Коли в 1917 році почався на Україні національний рух, тоді ожива на Наддніпрянщині й ідея козацтва. Відроджене на Україні «Вільне козацтво» глибоко відчувало свій звязок з прямими нащадками колишнього козацтва — Кубанцями й Терцями; убрання цих козаків — «черкеска» натурально явилося в очах відродженого українського козацтва ознакою приналежності до козацького стану. Багато вільних козаків та їхніх старшин почали заводити собі черкески. Таким чином черкеска, як військова форма українських козаків, зробилася відповідним уранням...»

«Правдою ж було і є, що народ, який живе і дальше жити бажає, черпає життєву силу й снагу від своїх предків, іде їх слідами й продовжує їх працю, росте і підноситься щораз вище».

Михайло Ломацький

З ІСТОРИЧНИХ АКТИВ

I.

ЗАКОН ПРО ВІДНОВЛЕННЯ КОЗАЦЬКОГО СТАНУ

(скасованого маніфестом Катерини 1772-1780 р. р.)

Закон цей ухвалено урядом Української Держави 16 жовтня 1918 р. Він складався з універсала Гетьмана Павла Скоропадського, як його відозви до українського народу, та з 15 статей самого тексту закону. Андрій Жук в статті «Вільне Козацтво за часів Гетьманщини» в «Українському Скітальці» — органі військової еміграції земель З. У. Н. Р. річник IV. чис. 19-20 з 15 жовтня 1923 р. на ст. 54-ій подає такі вступні слова Гетьманського універсалу на початку того закона:

«Ми, Гетьман всеї України та військ козацьких, Універсалом сим нашим ознамруємо всіх тих, кому про се відати належить, а особливо державний сенат, раду міністрів і всі урядові інституції держави української, що визнали ми за благо для зміцнення сил держави нашої відродити козацтво по всіх місцях його історичного істновання на Україні, покладаючись в основі його відродження на ті козацько-лицарські традиції, які донесла нам історія наша з доби минулої боротьби козацької України за свою долю.

Після того, як з дня видачі нами відрученого листа до п. військового міністра переведена була вся підготовча праця по сьому питанню, визнали ми тепер необхідним, як перший реальний крок до сього, видати закон, який остаточно обґрунтовує в загальних рисах мету нашу по сьому питанню і 16 жовтня 1918 року був ухвалений урядом держави української (закон сей) в такому змісті:»

Далі слідували вже статті закону, з яких подаємо тут деяки уривки, що з'ясовують мету відновлення козацького стану .

Зі ст. 2. — «Відновлення козацтва

ставляє своєю метою відродження славетного минулого України, і забезпечення державності Рідного Краю, а також виховування виростаючого та будучих поколінь у фізичному та моральному здоровлі і в напрямку взаємної братської допомоги та широї прихильності до Батьківщини, на чолі якої стоїть Ясновельможний Пан Гетьман.»

Ст. 3. «Для осягнення зазначеної в попередній (2) статі мети, козацькі громади, уявляючи з себе військову організацію, разом з тим прямують до завдань фізичного і духовного розвою козацтва, а рівно з тим до завдань як взагалі культурно-просвітного, так і економічного характеру, на скільки вони торкаючись козацтва, можуть допомогти його доброму життю.»

Ст. 4. — «Вступ в козацькі громади провадиться добровільним записом згідно з правилами окремої інструкції...»

Ст. 7. «Належність до козацьких громад нез мінует приватних прав заличеної до козацтва особи, як персональних так і маєткових.»

Ст. 8. «Кожна козацька громада, складаючи полк, пом ожливости в межах повіту, ділиться на сотні, полки ж в межах губернії об'єднуються в кіш.»

Дальші статті закону говорять про організаційні справи козацьких кошів, полків та сотень та про права й обов'язки Великої Козацької Ради та Місцевих Рад та про інші організаційні деталі. Після того слідує текст Гетьманського Універсалу, що його наводимо за «Історією України 1917-1923 рр.» Професора Дмитра Дорошенка том II. ст. 253.

«Великий Народе Український! Ти бачиш тепер, що настав той щастливий час, коли думки Твої і мрії, які глибо-

ко сиділи в серці кожного щирого сина України, перетворюються в дійсність. Тепер Ти будеш мати ту національну військову силу, на якій дійсно одіб'ється твоє національне обличчя. Твій хист і твій патріотичний вогонь любові до рідного краю, який 250 літ палав невгласно в серцях Твоїх славних прадідів; лицарські події їх, широка слава, яка лунала й лунає в національних піснях по всій Україні від краю до краю, і велика історія життя українського, і лицарської праці козачої, яка так близька Тобі, Народе Українському, і про яку так щиро співає в своїх думах Незабутній Співець України — будуть міцною підставою, щоб зацвіла знову, як мак пишним цвітом велика, багата Україна під захистом рідного Козацтва. Ми певні, що воно не дасть Рідного краю на поталу ворогам нашим!

Вас же, козаки — нащадки славних

ІІ.

ЗАКОНИ ПРО УКРАЇНСЬКИЙ ВОЄННИЙ ПРАПОР.

Таких державних актів було видано три:

Перший було видано з офіційною датою 18 липня 1918 року під чис. 192/44 за Гетьмана Павла Скоропадського. Тут наведемо головніші його частини тексту за такими джерелами: О. Шрамченко-лейтенант флоти «Піднесення Українського прапору в Чорноморській флоті» див. «За Державність збірник 2. стор. 96, 97 і 124, Каліш 1930 р., та того ж автора — «День свята Української Державної Флоти» — див. «Літопис Червоної Калини» ч. 6 Львів 1933 р. стор. 13-15:

... «Ясновельможний Пан Гетьман в присутності Своїй у місті Києві, 18 липня, зізволив затвердити малюнок Військового Прапору по прикладеному описанню. Оголошуючи про це, приписую на Військових судах підняті цей прапор з'являючийся однією емблемою нашої Держави»...

лицарів-запорожців, ми закликаємо з честью носити даровані Нами козацькі жупани і добре дбати про те, аби соромом і ганьбою не вкрити їх і кленодів козачих і тих великих славних сторінок нашої історії, якими ми досі пишались. Бажаю щастя і успіху в великій і важливій праці на долю й шасти України, рідному Мені й всій Україні славному Козацтву і прошу благословення Всемогучого Бога на всіх вірних синів України — ширих козаків.

Хай тіни великих предків наших дадуть всім нам міць і силу правдиво і чесно виконати те завдання, яке тепер стоїть перед Нами і Державою Українською.

Дано року від Різдва Христового 1918, жовтня 16, в столичному місті Державі Української Київі
Гетьман Усієї України та Військ Козацьких

Павло Скоропадський.»

Далі слідувало описання того прапору, полотнище якого ділилося на чотири рівних частини, з яких верхня при держаку була національним прапором держави з блакитної і жовтої горизонтальних смуг,... «в центрі якого міститься золота печатка Св. Володимира з хрестом».

Той закон було підписано 18 липня 1918 р. чис. 192/44 міністром генеральним бунчужним Рогозою.

Пізніше цей закон було підтверджено Головним Отаманом Армії УНР Симоном Петлюрою таким його «Наказом по Морському відомству дня 3-го січня 1919 р. м. Київ чис. 10/1 (По морському Генеральному Штабу). Подаємо його текст за згаданим журналом «Літопис Червоної Калини» ч. 7 ст. 13-15 з року 1933:

«Наказую дічити прапором Воєнної Флоти Української Народної Республіки Прапор, затверджений 18-го липня 1918 року. Зазначений прапор не гайно підняти на усіх воєнних кораблях і інституціях; відповідно до ух-

вали принятої Директорією.

Головний Отаман Військ і Фльоти Української Народної Республіки
Петлюра.

Морський Міністр Старший Лейтенант Фльоти М. Білінський.»

Згідно з тим наказом Головного Отамана Симона Петлюри, що підтвердив закон з 18 липня 1918 р., Директорія УНР видала закон датований 25 січня 1919 р. під чис. 79 поміщений у «Віснику Державних Законів УНР», випуск 5-й. Виписки цього закону робимо зі статті 1284-ої «Своду Воєнно-Морських Постанов»:

«Воєнний прапор — білий з синім хрестом, який ділить прапор на чотири рівні частини... В крижі ж, відступивши 1/8 ширини хреста від його боків міститься гюйс — національний прапор держави (складений з синьої і жовтої горизонтальних смуг), в центрі якого міститься золотий тризуб з хрестом, такої ж ширини, як хрест і в 1 1/2 рази вищий своєї ширини...»

Отже, маємо два ідентичні описи воєнного прапору в законах часів Гетьманщини і Директорії. А цитовані вище три історичні акти, досі ніким не скасовані, про воєнний прапор вказують, що державною емблемою на тому прапорі має бути «тризуб Св Володимира з хрестом».

Ось чому Українське Вільне Козацтво, що було, є і буде частиною Українського Війська, на своїх прапорах, клейнодах, реліквіях, відзнаках, печатах і Хресті Українського Козацтва вживає саме цієї християнської нашої державної емблеми.

На тлі цих документальних відомостей приємно констатувати факт, що в справі нашої державної емблеми (тризуб з хрестом) два державні муї, так протилежні в своїх політичних поглядах, такі різні в своїх державно-устроєвих переконаннях, почувавчи свою відповідальність перед Богом, Батьківчиною, народом і історією, зійшлися в цьому погляді, що наш герб

Св .Володимира має символізувати нашу християнську державу...

Яка шкода, що їхні послідовники не все знаходять подібну єдність християнської думки, за якою прийшла б і єдність думки державницької...

Наш знавець науки геральдики д-р Роман Климкевич в своїх працях «Християнська символіка державних інсигній України» та «Християнська символіка українського родового знаковництва» подає ще й такі мотиви за вживання хреста на тризубі. Радо ними тут скористаємось, щоб і ідейно, а не лише формально, обґрунтувати наше козацьке християнське кредо.

...«Інсигнії (знаки влади) по своїй суті є відзнаками, що символізують могутність і достойність. Тому зрозуміло, що численні держави християнського Заходу користувалися та користуються християнською символікою для висловлення тих двох високих прикмет. Найчастіше виступає вона на державних прапорах, гербах і печатах у зображеню хреста, бо згідно християнського світогляду ніщо не може краще висловити могутності, як хрест — знак найбільшої перемоги в історії людства, а саме перемоги вічного життя над смертю, і ніщо не в силі краще виявити достойності держави, ніж цей знак, що виявляє повсякчасну готовість освяченої християнським духом держави служити своїм високим цілям...

Україна належить до християнського Заходу не тільки, як тисячелітня християнська держава і одна з найстарших християнських країн Європи, але передусім, як передмуря християнства, як його оборонець і його рівноапостольний носій на просторах Східної Європи. Ця минувшина й це завдання Українського народу мусили позначитися на найвищих інсигніях його державності — на гербах, прапорах, печатах...

На Заході з'явилася християнська символіка в наслідок Христоносних

Походів, а опісля у наслідок церковних надань. В Україні ж з'явилася вона як виразник прийняття християнства на заарні Київської держави за Володимира Великого святого, а за доби козацько-гетьманської — як виразник збройної боротьби в обороні християнства.»

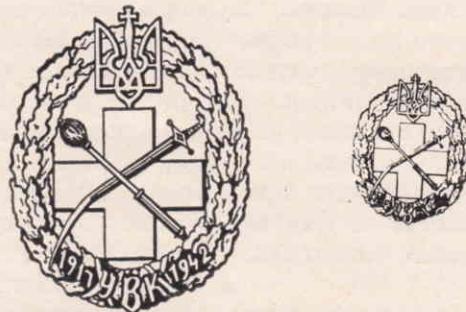
**

Авраам Лінкольн, великий президент ЗСА казав: «Тільки ті народи щасливі, що їх володарем є Бог».

Французький філософ світової слави Руссо спостеріг, що «ніколи не бу-

ла заснована будь-яка держава, коли вона не була побудована на релігії, як на фундаменті».

Так і Українське Вільне Козацтво, мріючи про минулі змагання наших чільних людей за відновлення Української Держави з 1917 року та продовжуючи ідейну боротьбу за її воскресення, поставили на чоло всіх своїх емблем і відзнак та прапорів символічне знамено святого Хреста, як то мало наше славне непереможне Військо козацьке Запорожське.

Побратимські відзнаки У.В.К.
як знаки принадлежності до організації.

Хрест Українського Козацтва
(носиться на малиновій стьожці
з жовто-блакитними краями)
встановлений для відзначення
видатних громадян і борців в минулому і
дальншому за Волю України та для
збереження в пам'яті нащадків згадки
про славетну боротьбу УВК в часі
від березня 1917 р.

Михайло Петруняк
Хорунжий Кінноти УСС

СПОГАДИ УСС-а ПРО НАЧАЛЬНОГО ВОЖДЯ УГА

Генерала Михайла Омеляновича-Павленка

В квітні 1969 р. минуло 50 літ з того часу як чета кінноти УСС поверталася з фронту до постою своєї сотні до села Будкова положеного при зел. дорозі коло м. Бібрки. В м. Бібрці була частина начал. команди УГА. Коло стації Старе Село надіхала по зел. дорозі авто-дрезина. В авті крім шофера сиділи два штабові старшини. Авто задержалось і молодший старшина запитав нас якої частини кіннота. Я зголосив, що ми кіннота УСС і вертаємо до Будкова. Старшина подякував і авто відіхало в напрямі Бібрки.

На другий день наш сотенний Лев Лепкий покликав командантів чет і заявив нам, що слідуючого дня прибуде до нас на перегляд сотні Начальний Вождь УГА генерал Михайло Омелянович-Павленко.

На означений час зібралась сотня на оболоні села над потоком. Та нагло надтягнула хмара і полялось на нас як з відра. Сотенний приказав сотні скритись під стріхами а сурмача Чорного вислав на край села уважати на приїзд авта. Десь за годину дощ перестав падати, відізвалась сурма і за кілька хвилин сотня була готова до перегляду. Авто-дрезина застановилась, пану генералові подали коня, генерал підіхав до сотні, а наш сотенний здав звіт. Начальний вождь привітав сотню словами: «Доброго здоровля козаки», а сотня відповіла «Доброго здоровля пане генерале». Пан генерал переглядом сотні був задоволений а наша сотня гарно виглядала. Про вигляд сотні дбав командант Лев Лепкий. Треба знати, що четар кінноти УСС Лев Лепкий запроектував уніформу та відзнаки для всіх родів зброї Укр. Гал. Армії а Державний Секретаріят проект затвердив. Четар

Лепкий проектиував а сотенний кравець десятник Андрій Дуфанець виконував. Зубчатка на ковнірах взята з народної вишивки. Кіннота УГА мала зубчатку жовту, лише кіннота УСС мала червону на чорнім тлі. На голові смушеву шапку з червоним верхом а через рамя кожушок.

Нач. Вождь ще хотів випробувати справність козаків та й спітав хто перескочить досить широкий по доші потік. Наш сотенний скомандував: Сотня позір! Одинцем з права впереді через потік бігом руш!» На правім крилі десятник Федъ Папіжевський перший а за ним одинцем ціла сотня а також коні з скоростврілами були на другім березі потока.

Пан Генерал висловив своє вдоволення такими словами: доброго козака пізнати по його коні, коли добре утриманий кінь то і козак добрий і це я у вас бачу. Прошу Вас і на будуче бути такими хоробрими козаками якими ви до цього часу були. «Так є пане генерале» заявила сотня. Перегляд закінчено.

Після перегляду четар Лепкий запросив пана генерала на малу перекуску на його ж квартиру, що містилась в заможного господаря. Пан генерал і ми три старшини підіхали під високу браму, зіскочили з коней, брама отворилася і в брамі старенький господар хлібом і сіллю витає нач. вождя УГА. Пан генерал цілує хлібсіль, передає мені, витається з господарем, бере його здорововою рукою під рамя і так входимо в хату. В хаті пан генерал витається з господинею та невісткою, син господаря підстаршина артилерії був на фронті.

Перекускою занявся наш сотенний медик хорунжий Денис Вахнянин. Ва-

хняни учасник 2-го Зимового походу згинув разом з сотником СС Володимиром Стефанишиним під Коростенем.

Під час перекуски сидів пан генерал разом з господарем за столом тай весь час розмовляв з ним.

Пан генерал спішився, ми старшини вийшли з паном Нач. Вождем до дрезини, що підіхала аж під хату господаря. На високім шкарпі над зал. дорогою зібралась ціла сотня тай проща пана генерала піснею: «Слава, слава отамане, Гей Ти батьку наш, ми з Тобою на ворога підем всі враз».

Наша сотня прекрасно співала. Наш сотенний Лев Лепкий автор багатьох стрілецьких пісень. Улюбленою піснею була у нас його пісня: «Гей у полі верба», тай багато інших.

Кінна сотня УСС додержала обітни-

ці даної Нач. Вождеві і відзначились в пізніших боях про що є загадка в історії Українського Війська та в історії УГА.

Роки минали і вже під час 2-ої світової війни я мав щастя підійти до бувшого Нач. Вождя УГА, легендарного вождя першого Зимового походу і пригадався йому. Пан генерал щиро привітався зі мною а в розмові сказав до мене: Ніколи не забуду старенького господаря, патріота, що так щиро вітав мене у себе. Але і ніколи не забуду, як я під час 1-го Зимового походу знайшовся на квартирі в теж заможного, але іншого, господаря. По скромній вечері, що козаки зготували тай розійшлись бодай трохи відпочити, господар дивиться на мене тай каже: Не дивуюсь молодим, що пішли в козаки але чого Ти старий з ними тягаєшся!..

Антін Кущинський

КОЗАЦЬКІ ІДЕЇ ГЕНЕРАЛА МИХАЙЛА ОМЕЛЯНОВИЧА-ПАВЛЕНКА (Слогади й архівні акти)

Генерал-пілковник Михайло Омелянович-Павленко був по батькові нащадком козацького роду з Задунайських козаків, а по мамі походив з роду Грузинських князів Русієвих-Курчебашвілі. Перед російською революцією він був видатним полковником гвардії в російській царській армії, де за відвагу і успішне командування в боях був відзначений найвищими боєвими орденами.

З початком відродження України він, йдучи за покликом крові, зголосив себе на службу Батьківщині ще за часів Центральної Ради. Прикро йому було почути від молодшого старшини в канцелярії Військового Секретаріату наємішливе зауваження, що він навіть не уміє добре говорити українською мовою, а хоче служити Україні. Та М. Ом.-Павленко «проков-

тнув» те зауваження і таки настав на своєму бажанню і був принятий на працю у Військовому Міністерстві...

За часів Гетьманщини 1918 року його було призначено командиром 11-ої дивізії в Полтаві а потім, з наказу Гетьмана Павла Скоропадського, його іменовано Кошовим Отаманом Запорозького козацького коша. На тому становищі він з щирим завзяттям захопився організацією на Катеринославщині козацького стану, скасованого маніфестом цариці Катерини 1772-1780 рр., а тепер відродженого гетьманським універсалом 16 жовтня 1918 року. Однаке, та праця перервалась наступившою революцією в Україні — протигетьманським повстанням. Михайла Омеляновича-Павленка було арештовано, але його звірятував д-р Лонгин Цегельський, що вивіз гене-

рала в Галичину. Там в грудні 1918 р. генерала призначено Начальним Вождем Української Галицької Армії.

Тим часом революційні страсті повстання уляглися а розгорілась вій-

**Генерал-Полковник
Михайло Омелянович Павленко
(В р. р. 1942-44
вик. об. Військового Отамана УВК)**

на проти большевицької Росії і генерала М. Ом.-Павленка, що служив Українській Державній Ідеї а не воював за владу в ній, бачимо знову на Наддніпрянщині вже на становищі командуючого Запорозьким корпусом в 1919 р. в армії УНР. Згодом, наказом Головного Отамана Симона Петлюри його призначено командиром армії в історичному Зимовому Поході, а після його закінчення — командуючим армією УНР.

На еміграції генерал Михайло Омелянович-Павленко був якийсь час Міністром Військових Справ УНР а в роках 1942-44, по ухвалі Генеральної

Управи Українського Вільного Козацтва, виконував обов'язки козацького Військового Отамана.

На ті часи припадає його живе захоплення й праця та мрії про Козацьку Ідею і чинність козацької організації. В році 1945 він заініціював встановлення Хреста Українського Козацтва «для відзначення громадян і борців за волю України та щоб зберегти в пам'яті нашадків згадки про славну боротьбу Українського Вільного Козацтва», як то сказано в статуті цього відзначення, що його і по цей день уділяє Головна Нагородна Рада Хреста при Українському Вільному Козацтві.

Під час перебування генерала на еміграції в Празі ЧСР припадає близче з ним знайомство автора цих рядків. Почалось воно в Подєбрахах в стінах Української Господарської Академії, де генерала, щоб дати йому матеріальну допомогу для існування, було офіційно приписано на працю помічника бібліотекаря з невеличкою зато платнею. Я ж був студентом академії і рівночасно помічником скарбника. Генерал не був спочатку зобов'язаний систематично працювати в бібліотеці але часто приїздив з Праги і тоді ми мали з ним зустрічі і розмови про живі ще спогади й переживання з недавньої визвольної збройної боротьби України. Козацька тема, козацькі мрії і романтика все оживала в устах генерала. Пізніше я по закінченню академії переїхав до Праги де був асистентом і секретарем Українського Вільного Університету. Зустрічі з кол. Командармом бували там вже частіші. А ще пізніше, коли після моого виїзду на Закарпаття та після боротьби Карпатської Січі в Карпатській Україні і полону в мадярському концентраку я знову повернувся в Прагу, то ті зустрічі з генералом набрали вже характеру зовсім близького знайомства.

При зустрічах з генералом мені час-

— то приходилось вислухувати його самостійної Козацької Держави в думки і мрії про майбутнє відродження Українського козацтва а то й бути учасником сходин його однодумців в тій справі. Генерал вважав, що козацтво це є та основа, коло якої має будуватись відродження державності України. На тих сходинах генерал викладав, а то й читав, свої пляни на майбутнє та проекти організації Козацького Руху. Генерал радо вислухував міркування співбесідників на тему його ідей. Часто сам спонукає молодших до висловлювання своїх думок і ставився до них прихильно, по батьківськи.

Згадуючи тепер про ті зустрічі, вирисовується в моїй уяві духовний образ Генерала Михайла Омеляновича Павленка як вояка українського патріота, перед очима якого все стояла невмируща козацька Україна; якій він був готовий служити незалежно від форми державного управління і її політичного самостійницького проводу що він і доказав своєю минулою службою в Українській Армії і за Центральної Ради, і за Гетьманщини і за Директорії... .

За тих часів побуту в Празі генерал Михайл Омелянович-Павленко, в результаті своїх мрій про майбутнє, зорганізував з кількома старшими громадянами окреме козацьке товариство з первісною назвою: «Празька станиця Запорозького Козацького Національного Товариства в Протектораті Чех і Морава». Засновання станици відбулося 7-го травня 1943 р., і про що було списано протокол, який підписали такі основоположники організації: проф. А. М. Андрієвський (кол. член Директорії УНР), генерал-майор І. Безсонів, полковник Г. Зоць-Кравченко, д-р М. Зоць-Кравченко, інж. С. Ермоленко, інж. М. Метоючого Товариства, як сказано в протоколі, було: «Утворення на Землях Українського Козацького Народу».

Спільні з всіма Козацькими Народами».

Той протокол було цитовано в обіжнику ч. 1 отамана згаданої станиці з дня 15 липня 1943 р. за підписом ген. М. Ом.-Павленка.

Циклостилеву відбитку згаданого обіжника пощастило знайти авторові цих рядків в архівному відділі Українського Національного Музею в Чікаго.

З огляду на цікавість цього акту, подаємо тут головні уступи його змісту так, як вони звучать в оригіналі та виявляють думки й погляди генерала М. Ом.-Павленка.

«Цим протоколом у сучасну історичну хвилину зайніто ясну позицію — з переконання позитивно-творчу — в справах нашої Батьківщини. Аби уникнути непорозумінь, з огляду на стисливість протоколу і можливе невідповідальне його трактування малоінформованими особами, щодо його мети, подається до відома слідує.

Підписані вважають, що мінулу нашу прогру в війні з большевицями треба приписати — перше — в значній мірі пасивному відношенню до цеї війни з боку нашого селянства і робітництва, яке по духу хоч і було антибільшевицьким, але збаламучене протикозацькою пропагандою, не виявило належної активності, а тому весь тягар боротьби впав на плечі Українського Козацтва по походженню та на патріотів, що були виховані на козацьких традиціях. По друге — тому, що не було створено спільногокозацького фронту з братерськими Козацтвами Дону, Кубані, Тереку й інших Козацьких Земель для консолідації акції.

Єднаймося і стаємо до спільної боротьби за Батьківщину з тими Славними Синами Дону, Кубані й Тереку, котрі з минулоді боротьби та пereбування в таборах «білих» і «червоних» вивели належні висновки; — з

ся, що з імперіалістичною й захватною Москвою нам не по дорозі; — з тими нарешті, що в 1920 р. разом з нами несли свої прапори в лавах нашого війська!...

...Ледви чи знайдеться хто на Україні, щоб не схилив чола перед традицією Славного Війська Запорозького! Підписані під протоколом від дня 7 травня ц. р. не лише вітали його покликання до відповідальної чинності на Батьківщині, але зголосилися й до співпраці, закладаючи Станіцю Товариства на Протекторат Чех і Мораві.

Хай живе Козацька Україна! Хай живе Запорозьке Козацтво! Хай живе Спільний Козацький Фронт!

Підписав Отаман Станіці Генерал М. Омелянович-Павленко Старший.»

Дня 20 серпня 1943 генерал М. Омелянович-Павленко видав обіжник ч. 2 під заголовком — «Наши дорожовкази». Тут він ще точніше подає свої погляди на ідеали і тактику Козацького Руху. Наводимо цікавіші уступи і з цього обіжника.

...«В обіжнику Станіці ч. 1 ми зясували про що йде нам, Козакам України. Тепер визначимо дорожовкази, які поведуть нас до здійснення наших завдань.

I

ГОЛОВНІ ІДЕОЛОГІЧНІ ОСНОВИ, що мають бути двигунами нашого членства, є:

1. Даємо за правду тим мужам науки, які твердять, що наш народ по своїй структурі є — відмінно від народів-сусідів: Москалів і Поляків — не лише народом селян і робітників, а й **Козаків**.

2. Ще недавно Козаки в Україні витворювали властивими їм методами провідну верству народу, здобулися на великих історичних чинів, зуміли свої кращі якості прищепити ширшим верствам а тим підставно навязати народові називу Українського **Козацького** Народу.

3. Недавні спроби наших револю-

ційних провідників витворити провідну верству з кадрів декларованих народніх елементів, без якої було уваги на національні традиції, скінчилися крахом. Отже, коли хочемо бути життяздібними, мусимо виглядати циглінок для провідної версти нації з мужів праці, вродженої інтелігенції та лицарської вдачі, як свідомих нащадків Козацтва в Україні.

4. Спинившись на цих принципах організації провідної версти, наша Батьківщина здобуває собі природніх спільників — Козацтва Дону, Кубані й Тереку а з ними й нові господарчі, стратегічні й політичні можливості, без яких необіднане Козацтво не спромоглося б виконати свого історичного завдання — бути **вартовим Европи на Сході**.

5. Роль Українського Козацтва відчуває і великий Тарас Шевченко, який до Християнської філософії додав нашому народові політичну доктрину — **Козацький культ**, що є в повній мірі живим і на сьогодні. Християнство, Козацький культ і своєрідні національно-оригінальні методи вирішення справ — авторитетність але за консультацією — є нашими історичними дорожовказами, як у загальній конструкції організму, так і в самонайменьших громадянських обєднаннях.

6. Козацтво на свому прапорі несе як ідеал Українську Козацьку Державу, вірного спільника Козакій і інших Козацьких Земель, коли ж колесо історії поверне долю нашої Батьківщини на інший шлях — Козацтво, як посвята національна традиція, всеж буде хребетом нашого національного тіла, носієм козацької ідеології в справах народної вихови.

7. Розуміємо, що живемо в добі, коли національні китайські мури є анахронізм, а тому свідомо вертаємо до Європи, але не як її пасинки, а як рівноправний член. Провідні нації Європи будуть і нашими провідниками, іх пересвідчення будуть і нашими

МАПА УКРАЇНСЬКОГО ВІЛЬНОГО КОЗАЦТВА 1917 — 18 р. р.

Примітка.

Цю мапу скопіровано для потреб Генеральної Канцелярії УВК завдяки прихильності й ласкавому дозволу Директора Українського Воєнно-Історичного Інституту в Торонто бл. п. Генерала Михайла Садовського з таблиці під назвою — «Протимосковський збройно-охоронний селянський рух 1917-1918 — Вільне Козацтво», що її виготовив Полк. Микола Битинський.

На зображеній тут мапі трохи лише змінено лінію неприступного для більшевиків району в східній її частині на підставі даних Сотника Кременчуцької сотні УВК Антона Кущинського.

З технічних причин територію заняту УВК на Кубанщині зазначено на малій додатковій мапі «Порівняльні терени».

Редакція «У. К.»

УКРАЇНСЬКЕ ВІЛЬНЕ КОЗАЦТВО

1917 - 18. р.р.

ТРАДИЦІЯ

Традиція це не є тільки передавання з роду в рід народніх звичаїв, що витворились за давніх часів, за багатьох поколінь від діда й прадіда.

Значення її далеко важніше. Це є та велика сила, що зв'язує націю з її минулим, утримує її самобутні риси в сучасному та готове для нації її майбутнє покоління, щоб вона далі жила вічно.

Доки народ пам'ятає і вживає свої традиції, доти він живе й розвивається. Як тільки він їх забуває, то нація завмирає й перетворюється в погній для розквіту на ньому інших, чужих націй.

ПРИСЯГА 2-ГО ЗАПОРІЗЬКОГО ПОЛКУ

Тобі, мій краю дорогий,
Складаю я свою присягу —
Тебе любити, Тобі служити,
За Тебе вмерти біля стягу
І прапор наш жовто-блакитний
Клянусь до віку боронити
І за народ забутий, рідний
Останню кров свою пролити.

(Складено в м. Славянську в червні 1918 р.)

З МАРШУ ДІВІЗІЇ

Дівізія, гей, рідна мати
Новітня Січ Ти є для нас
І треба, треба твоє знати
Чого від нас жадає час.

.....

пересвідченням, але все ж з коректою на наші національні традиції, бо відмовлення від них визначало обезличення народу...

II

В ТАКТИЦІ тримаємося основної заходи — **ПОСТУПОВАННЯ ПІСЛЯ ОБСТАВИН**. Йдемо за Бісмарком, який казав, що коли буде треба, він протягом суток змінить своє рішення 24 рази. Не лякаємося цього й ми, коли наші ідеали певно й ясно освітлюють наш шлях. Нашими тактовними кроками має керувати пересвідчення, що наш Рух є й буде популярним на нашій Батьківщині. Там знайдуться потрібні для праці **силові маси**, на чужині піклуючися придбати **місіонарів Руху**.

1. Кількість членства не завжди є доброю прикметою організації, бо **кількість вимагає акцій** а це в наших умовах є поза нашими можливостями. Отже за **дійсних членів** приймаємо лише тих, що вже є сьогодні можуть бути чинними та фактично корисними співробітниками Руху.

2. У відношенню до інших українських козацьких організацій на чужині — будемо щиро вітати їх обєднання та співпрацю на одній програмі...

3. . . За перше місце не боремося, бо воно буде по праву належати тому, хто вибудує спільному Козацькому організмові на Батьківщині славне поставлення.

4. У відповідальній справі не може бути дрібниць, чи справ меншого порядку. Все є важне — всі справи вимагають зразкового викону.

5. **Розум** хай служить кожному для власного ужитку — у відношенню ж до інших найкращий співробітник є **такт**. «Все» можна зробити, «все» сказати — лишень «як»?

6. В перебігу праці уникаємо жадної діскреції — наша справа ясна й промовляє сама за себе.

III

Попередня назва — «Запорозьке

Козацьке Національне Товариство» в наслідок своєї неясності викликала помилкові трактування й запити. Розуміючи, що назва Руху мусить відповісти його ідалам і меті, корегуємо її на найменування — **«Українське Запорозьке Козацтво»**.

Питання незачеплені дороговказами цього обіжника будуть в мірі потреби висвітлюватись в послідуючих обіжниках Станиці та в пресі.

Підписав: Отаман Празької Станиці УЗК — Генерал М. Омелянович-Павленко (Старший).»

(Всі підкresлення подано як в оригіналі обіжника. Ант. К.)

Згідно з обіцянкою, якою кінчався повищий обіжник, знаходимо в архіві дальші обіжники з датами 12 листопада 1943 та 15 березня 1944, що вже в детялях подають інструкції для поточноти чинності козацької організації. Є також і «Регулямін Празької Обласної станиці Українського Запорозького Козацтва». А під датою 15 травня 1944 р. знаходимо ще один обіжник друкований на машинці, з якого довідуюмося, що згадана станиця «Українського Запорозького Козацтва» увійшла в організаційну співпрацю «Українського Вільного Козацтва» і, як там сказано: «управи їх творять одну цілість».

В дальнішому змісті обіжника з 15 травня 1944 р. широко розвинено думки про ідеологічну участі Козацької організації в будові майбутньої Української держави, яку автори обіжника представляють як маючу «спеціфічні прикмети: НАЦІОНАЛЬНОІ, КОРПОРАТИВНОІ, ЛИЦАРСЬКОІ І ТРАДИЦІЙНО - АВТОРИТАТИВНОІ Української Козацької Державі».

Кінчачеться обіжник таким реченням: «Ми переконані, що Козацтво, як посвята національна традиція буде завжди хребетом національного тіла — носієм козацької ідеології в Україні, гаслом же, що підтримуватиме зма-

гання членів у поширенні ідей УВК, мають бути твердження Т. Г. Шевченка: — «Запорожці вміли панувати».

Під обіжником є оригінальні підписи обох управ, а саме: Управа Станиці УЗК — М. Омелянович-Павленко отаман, Д-р Інж. Сергій Єрмоленко, писар станиці та Генеральна Управа УВК — Л. Бондаренко вик. об. Голови Ген. Управи УВК і І. Миколаєнко Генеральний Осаул. Підписи скріплено великою круглою печаткою з написом: «Печать ордена Запорозьких Лицарів» і зображенням козака з самопалом на плечі й шаблююю при боці та по боках два прапори: національний з тризубом з хрестом і козацький з грецьким хрестом та місяцем і сонцем.

Такі цікаві матеріали, овіяні романтикою, але їх просякнені певними ідейними дорожковазами знайшли ми в пожовкливих уже від часу аркушах музеїйних архівів.

Пошана до світлої памяти ініціатора і провідника тих думок — колишнього Кошового Отамана Запорозького коша новітнього козацтва за Гетьманщини, а пізніше — Начального Вождя Української Галицької Армії, Командира Армії славетного Зумового Походу і Командира Української Армії У.Н.Р. за часів нашої збройної боротьби — генерала Михайла Омеляновича-Павленка покликала нас подати ці матеріяди на сторінках нашого журналу для дальншого збереження і ідейного наслідування.

**Печатка Головної Нагородної Ради
Хреста Українського Козацтва
(Установи, що її заснував
ген.-полк. Мих.Омелянович-Павленко)**

«Тільки там бувають витривалі та мужні воїни, де народжується молодь, яка боїться безчестя, де життям жертвують тільки за те, що є гідне-похвалене, де більше від небезпеки бояться докорів сумління — така армія нестрашна ворогам!»

Платарх

П. Кашинський

ЧОГО ВЖЕ НЕ МІГ ЗДІЙСНИТИ ПОЛКОВНИК ЄВГЕН КОНОВАЛЕЦЬ? *)

Полк. Євген Коновалець, перебуваючи в західноєвропейських краях, часто зустрічався з своїми давніми знайомими ще з Києва, щоб обмінятися з ними думками щодо біжучих подій чи просто, щоб спільно згадати вже пережите. Також і я, користаючи з приїздів полковника до Відня, мав нагоду до таких зустрічей. Одного разу, пригадавши мій побут у Вінниці, я оповів своїму співрозмовникові оден знаменний випадок.

Оден старшина новозформованої сотні мав у своїй частині одного вояка, що відзначався своєю неслухняністю. Сотник не раз картав його за це, але без успіху. Тоді він вирішив спробувати в інший спосіб вплинути на нього. Покликавши до канцелярії, він почав йому говорити: «ти ж козак, з роду славних козаків, що своєю хоробрістю, завзяттям та дисципліною прославилися на весь світ» і так далі в цьому змислі. Той, що вже свою поставою — розставивши ноги з рукою за потилицею — показував своє відношення до намовлянь сотника, почав прислухуватися до його слів, повілі виструнчуєчись і нарешті став на струнко. Відно було, що цим ра-

зом слова сотника він взяв до серця. Кінчилося тим, що вояк відійшов цілком іншим. Він став слухняним, здисциплінованим козаком.

Посилаючись на цей приклад, я висловив був прі цьому думку, що для масового виховання активних борців за волю України особливо надається заклик до козацьких традицій, що живуть у свідомості нашого народу. Коновалець задумався і сказав, що в цьому він зі мною згоджується. Ми домовилися, що я передам йому свій конспект, наперед обговоривши його з полк. Р. Сушком. Було це восени р. 1937. Ще перед кінцем року я був дістав повідомлення, що мій проект буде поставлений на обговорення Великого Збору, який відбудеться в наступному 1938 році. Зміни у світі, що настали цього року і ті події, що тоді настали, а передовсім і та найбільша причина всіх змін — мученицька смерть Полковника, унеможливили здійснення цього пляну.

*) Див. статтю П. Кашинського в ч. 1(9) нашого журналу «До основ Українського Національного Козацького світогляду».

«...Що та нещаслива Батьківщина наша...по обох боках Дніпра суша, з незгоди своїх начальників... і під їх проводом через незгоду всього війська городового, безліччю сутичок й міжусоб'ями прийшла до занепаду й спустошення... Всі причини незгод і спустошень Батьківщини нашої... є вірогідні й нам давно відомі; але, що ж робити, коли ворохобників і незгоди з братів наших легковажних і блудів начальників наших, неоправдано слідуючих викорінитти тяжко!»

«Відповідь з Січі Запорозької Івана Сірка з отаманами і зо всім старшим і молодшим Дніпронизовим Війська Запорозького товариством квітня 2-го 1676 року Гетьманові Петрові Дорошенкові»

Д. Я.

ВІДРОДЖЕННЯ ДУХЛ, КОЗАЦЬКОГО ЛИЦАРСТВА — ЗАПОРУКА ВІЗВОЛЕННЯ *

*Hi! Не тропар і не псалом,
Не молитви, не плач до неба, —
Свяченій ніж, стиснутий злом,
Свяченій ніж — оце нам треба.*

Євген Маланюк

Визволяти народ з неволі — це не лише співати «Згинуть наші вороженьки як роса на сонці . . .», не самосплюватись, не вішатись, не благати й плакати перед тиранами, не підставляти ворогові праву щоку, а ненавидіти, гонити, бити й нищити їх. Це є знайом визвольної боротьби в минулому й тепер для всіх, хто не хоче бути рабом деспотів.

Кривавим смертоносним змагом революційних сил поневоленого народу з ворожими силами окупанта вирішується й закріплюється перемога. Без жертв крові й життя самовідданіх козацьких лицарів неможливо здобути волю й державу.

Не стало українських воїв, запорожців, козаків, не стало князів, гетьманів, загинула й воля. Ворог безкарно знущається над козацькими нащадками, витравлює з них дух предків-лицарів, а виховує рабів і яничарів. Психіка раба, яничара є небезпекою загибелі нації. Яничар служить ворогові, винищує власний народ, а перестрашений раб втрачає природній інстинкт оборони і протидії. Так є сьогодні зло в Україні. Тягне духовий виродок-яничар сина від батька в неволю, на заслання чи навіть на страту; а батько покірно просить та плаче, не відважиться по-козацькому вхопити сокиру, ножа, косу, чи доброго келепа, щоб одним махом розторочити зрадницьку голову яничара.

В боротьбі з московськими червонопикими держимордами та їхніми кривавими спільниками, що зграбували український народ, стерли з лица

землі козацькі хутори й занесли хижачку руку на знищення всіх історичних козацьких сіл і селищ, — треба, ще й як треба сьогодні в Україні козацьких «захалявників» — Холодноярських ножів Максима Залізняка, освячених у Мотріновім монастирі. Мову свячених лише розуміє окупант й «догадається», що українці також хочуть жити вільно та вчитись і говорити своєю рідною мовою.

Москва ніколи б не опанувала України, коли б не допомагали б їй раби-вислужники, донощики й зрадники, яничари типу сучасних смоличів, полторацьких, подольчаків, братунів, бажанів, павличків, коротичів, драчів, гончарів, шелестів, щербицьких, подгорних та їм подібної голоти тепер і в минулому. Вся ця голота за її каїнову роботу проти власного народу має зникнути з української землі заходами новітніх гайдамаків, яких як славної пам'яти Антон Олійник, що протягом 20-ти років в «одинку» наганяв жах на московських держимордфашистів в Україні. Досить таких Антонів в кожному повіті, щоб 7-ми мільйонова лапотницька «навигація» завернула свій «курс» від Києва на Москву.

Народи та його лицарі, що відважаються по-козацькому боротись за волю, наражаючи власне життя на небезпеку, здобудуть перемогу над ворогом.

В такий спосіб повалені наймогутніші імперії світу і в такий спосіб може бути розвалена остання, рабовласницька російська імперія — під могутними ударами всіх поневолених народів.

За ініціативою окремих відважних запорожців, козаків розпочинався спротив панській Польщі, що вилонив із себе Гетьмана України Богдана

Хмельницького та рознісся у грізне всенародне повстання перемоги над ворогом. Військова сила Гетьмана Богдана з його лицарями полковниками, сотниками, запорожцями й козаками, за історією Миколи Аркаса, дорівнювала силі Московії, Туреччини й Польщі.

Національно-духове усвідомлення та озброєння народу є його найпотужнішою силою життєздатності, витривалості й боротьби за власну Суворенну Державу. Таке усвідомлення й озброєння було найсвітлішою прикметою козацького лицарства в історії грізної Запорізької Січі та всієї козацько-гетьманської доби в Україні. Відновлення прикмет та невимирюючих традицій лицарського духа козацтва — єдина сила, що здатна визволити Україну з імперіялістичних лабет Росії, як у свій час визволила з лабет Польщі.

В новій історії визвольної боротьби України в 1917-1921 років настільки вже відомі, що годі за них говорити, але врахувати їх треба, щоб готоватись до нового бою не на чужому возі, а на рідному панцернику Запорізького Ордену козацького лицарства.

Чому ставимо питання відродження духу козацького лицарства?

Тому, що козаки — це люди осомливого гарту, яким не страшна сама смерть. Культ козацького духа, якого не перевершив жодний народ у світовій історії — це непохитна віра в перемогу. Це віра в силу одного козака проти десяткох ворогів. Девізою кожного козака було: або слави добути, або вдома не бути! Поверталися козаки з бою тільки з перемогою або залишалися на полі слави, віддавши своє життя.

Це був дух запорізького племени, яке було сильніше від мук і смерті. Дух Запорізького Лицарства — це була та сила, яка на синіх водах Чорного моря громила й здобувала Кафу,

Синоп, Трапезунд і Царгород, відбиваючи свою землю від напасників.

Бойове козацьке гасло: «Вернутись з перемогою або полягти зі славою», ніколи не зганьбити чести української зброї, ніколи не залишити побратима-приятеля в небезпеці, один за всіх і всі за одного, ніколи не зрадити українського народу — це були засади козацької етики й моралі.

Козаки були великими оптимістами, і ця прикмета не залишала їх в найтяжчі життєві моменти, коли московські царі не раз руйнували їхню Матір-Січ палили й грабували козацькі паланки, віднімали їхню, політу кров'ю, землю й наділяли російським поміщикам та німцям. Козаки не піддавались москалям, а, обороняючись, пересувались за Дунай у Крим та закладали нову Січ. Дуже скоро після зруйнування Запорізької Січі в 1775 р. цариця Катерина відчула її брак та доручила головно-командуючому графу Г. Потьомкіну в 1783 році творити Козацьке Військо із «вірних царю» козаків. Справу організації взяли на себе відомі бувши старшини Запорізької Січі: Антін Головатий, Харко Чепіга, Сидір Білій на нових землях Кубані й Чорномор'я. Козацька старшина й козаки добре розуміли, про що йдеться цариці-вовчиці і добре знали ціну всім царським «обіцянкам» і «умовам», але, маючи віру в себе, а не в царя, козаки взяли в руки зброю.

Полковник Антін Головатий в вужчому колі висловлювався: «. . . А все таки, як вони не крутять, як не вигадують, а наше буде зверху». «. . . Ні, не загинуло козацтво! Не вмерла наша воля й ніколи не вмре. Дух її живий і нетліний вічно житиме в нашому козацькому роді».

Чи можна простити Московії зруйнування Запорізької Січі? Ніколи! Чи можна забути всі історичні шкоди, кривди й злочини, що доконала біла

й червона Московія супроти України? Ніколи в світі!

Завдання автора не є докладно зу-пиняється на духовості козацького ли-царства чи окремих історичних поді-ях. Це досить відбито нашими істо-риками, письменниками, поетами, мис-толями, ідеологами, державними діячам-ми, журналістами і не тільки україн-ськими, а й чужинецькими. Вважаю обов'язком підкреслити, що історія Запорізького Лицарства — це приба-гатуюча національна криниця, — си-нонім всього чесного, відважного правдивого, волелюбного і щоб цей духовий дар наших предків спожива-ла молодь.

Наши відвічні вороги бояться й сьо-годні показати правдиву історію ук-раїнського народу, використовують лише її славні сторінки для вгорту-вання фальшу «з'єднання», «візво-лення», «розквіту» національної куль-тури під «старшо-братньою опікою», щоб поширювати отрую облуди мар-ксизму-ленинізму й союзу ненаруши-мих «свобідних республік».

На жаль наші, еміграційні видавці, замість поширення популяризації зо-лотих скарбів української історії, зо-крема запорізького козацького ли-царства, один поперед другого, щоб не відстати, перевидають совєтський сурогат «Собор», встиснутий в рамці сучасного «соцреалізму», соцзамо-влення, замаскованої пропаганди, не-добачивши, що ж є в тому «Соборі» всередині?

Отже, різними дорогами, але до однієї цілі прямує ворог — збити з пателіку еміграцію, послбити проти-московський фронт у націоналістів і одночасно посилити російський шо-вінізм у москалів, а разом інтригу-вати одних і других повернутися на «цветущу родину» — на високу ши-беницю совєтської «справедливості».

Чи варто їм помагати в цьому? Хай скажуть самі редактори й читачі. Щождо «підпільників», які перена-

ковують успішно літературу із-за за-лізної куртини, на думку автора, бу-ло б багато вартісніше перепачковува-ти туди, в Україну, еміграційні видан-ня із візвольної боротьби українсь-кого народу в усіх його періодах, але написані без опіки «старшого бра-та». Цікаво знати, може, вже й пе-ренесли, хоч би такі видання: «Мотря», «Батурин» Богдана Лепкого, «Недос-тріляна інтелігенція на Соловках» С. Підгайного, «Жорстокі Світанки» С. Любомирського, «Збірник» ч. 2 СВУ, «Похід Українських Армій на Київ» М. Капустянського. Є що пере-пачковувати туди, але . . . чомусь «пачкарі» носять лише сюди?!

Раніше було сказано за рідний пан-церник нашого національно-держав-ницького ґрунту та його золоті скар-би історії. Тарас Шевченко відшукав і належно оцінив той ґрунт і скарби і на них відродив українську нац.ю, засвітив смолоскип і засвітив шлях до волі в даному нам «Заповіті» і в «Слові до всіх живих, мертвих і не-пароджених». Шевченківський шлях ніколи не буде старим, а хто по ньому буде йти, ніколи не заблудить.

Московські імперіалисти в минулому і тепер затопчують княжу славу Украї-ни, славу Запоріжжя й Козаччини, обкрадають нашу праісторію, історію, мову, культуру, мистецтво, руйнують і палять недокрадені рештки історич-них пам'яток і духових скарбів. Тур-бота Тараса: «. . . Та не однаково мені, як Україну злії люди присплять і у вогні її окрадену збудять. . . » не втратила, а набрала більшої актуаль-ності як будь-коли, — взгляdnючи диявольські методи і темпо русифіка-ції в Україні, коли там закриті українські школи та допалюються останні книжки. Такий стан в Україні зобов'я-зує веіх старших і молодших науков-ців, істориків, літераторів, мистців, редакторів і видавців у вільному сві-ті найінтенсивніше працювати для збе-реження, поглиблення, поширення й

популяризації золотого фонду історичних скарбів українського народу в боротьбі за державність і незалежність — непофальшованих «старшими братами» та непрошеними опікунами. Не треба думати, що, мовляв, воно «минуле», «застаре», «нецікаве», «ненадійне», бо як би так було, то окупант не замикав би тих книжок, не забороняв би їх читати і не палив!

Кожна історична розвідка, повість, роман, образ, скульптура, знахідка, чим вони глибші-старіші, тим цікавіші, цінніші й «хмільніші», як вино й мед. Молодь, якій потрапить до рук непофальшованій історичний літературний добрий твір про запорожців і козаків, не раз зілиться з козацькою нацією духовно навіки. Про це добре знає ворог, але ми належно не оцінили і не популяризуємо якслід дійсних шедеврів української національної творчості.

Відродження духа козацького лицарства — єдиний спосіб перемогти рабську психіку хама-безбатьченка, русо-чужотяпа і яничара. Воскреснуть бойові орли-запорожці, воскресять Українську Незалежну Державу.

«Сотня козаків не боялась тисячі, а то і декілька тисяч татар, бо козаки вважали смерть крашою за рабство. . .» — це стверджує чужинець, фрауз-архітект Г. Боплян, який будував полякам фортецю Кодак, щоб замкнути вихід із Запорожжя («Опис України» Гільома де Вассера де Бопляна). До речі, фортецю Кодак із по-

над 2.000 польською залогою розгромила сотня запорожців Івана Сулими.

Багато козаків віддали своє життя на жертовник Батьківщини смертю героїв-мучеників, але дорого ворогам обходилась козацька мука. Не було в козацькій традиції дурного протесту самомучення, самоспалення, самоубивства, з якого лише сміявся б лютий ворог. Чи хто сьогодні згадував би орлів України Нечая, Богуна, Кривоноса, Богдана, Виговського, Мазепу, Залізняка, Шевченка і багато інших, якщо б вони себе спалили?! Ніколи! Давно б і по них і по Україні затерли б вороги і слід. Але самовіддана боротьба як орлів-героїв закарбувала іхні імена в історії невмирущими, а Україну по сьогодні нескореною.

Шкода, як ми довідуємося, що наші земляки Микола Дідик і Василь Макух принесли себе в жертву — самоспаленням. Велика її страшна та жертва, але безуспішна: дикий варвар-держиморда не розуміє тієї мови протесту, їх, держиморд, поневолювачів, русифікаторів треба побільше підсмажувати, тоді вони відчувають, що Україна протестує, а слізам самоспалення Москва не вірить.

На часі сьогодні відроджувати дух козацького лицарства в Україні і поза нею! На часі сьогодні в кожному місці українського поселення засновувати «Козацькі Сотні» плекання лицарського духа Відвічної України!

*) Скорочено за «Вільним Світом» ч. 12, Вінніпег, 24 березня 1969 року.

«Прикладом славних і великих Русів, предків своїх, при своїй правді, за благочестя святе, за цілість Отчизни і за поломання прежніх прав і вольностей своїх, станьте сполно з нами проти тих своїх обидителей і разорителей, з несумнінною надією своєю юд бід настоящих освобождення і всемоцінній благодаті Божії, в наступающем случаі военному, на супостатів наших поміч нам створити готові...»

Гетьман Богдан

Кость Мандзенко

УКРАЇНСЬКІ КОЗАКИ

У боротьбі за Україну, за її правду і за волю
 Вони ішли мечем кувати свою долю.
 Могутній грім неначе в небі гуркотів,
 До змагу йшла велика сила козаків.
 До бою кожний став без слів докору, як волк,
 Свідомий заповітів, що від баффів дістав, козак,
 Що йшов з мечем в руці, з хрестом у серці, вірний Богу
 Через вогонь і смерть в бурхливу, грізну дорогоу.
 Він певний був — ніхто не зможе їх перемогти:
 Ні жодна сила, ні вогонь, ані ворожі лави,
 Бо вірив в те, що власну силу можна ще знайти,
 Здобути волю і державу.

Тепер неначе сон, немов скінчилося усе...
 Хоч знову чути заклик Неньки,
 Що часом через море вітер донесе:
 —«Ідіть мене від гвалту боронити.
 —«Ліси, поля і Чорне море,
 —«Людей моїх, що впали у біду і горе,
 —«Хатки обдерти, яри глибокі,
 —«Степи, церковці і лани широкі!»
 Ale тепер не час і ще не вибила година,
 Коли почнетися знову хуртовина...
 Колись устоятись не стало сили...
 Зломав хвилево ворог тіло,
 Зломати ж духа він не зможе!
 Тримайтось, друзі, вперед дивімось сміло,
 Бо ще не вмерла Україна! Нам Бог поможе!
 В порохівницях знайдеться ще порох і дух ще не погас,
 Ще запануєм, браття, на те ще прийде час!
 Тоді нехай ракети, грім чи буревій,
 Чи вогнемет чи бомби атомові, —
 За волю у рішучий бій
 Всі козаки будуть готові,
 Зберуться у загони і полки
 Старі, молодші й юнаки —
 Всі українські козаки!
 Московські лісоруби всього народу не заб'ють,
 І не зрубають козацького старого дуба,
 Що з кореня його зелені паростки ростуть.
 З тих паростків нове козацьке військо буде,
 Бо козаків своїх і слави їх,
 Поки живуть ще наші люди,
 Ніхто з них не забуде.
 Свою державу в боротьбі народ здобуде!
 Мечі ж перекуєм на рала лиш тоді,
 Коли вже незалежна Україна буде
 І воля на своїй землі.
 Ще доки сонце буде над Дніпром,...
 Козак все житиме, як пісня слави у серцах,
 Любовю, гнівом, крісом і пером
 Показувати буде до волі шлях.
 Козацтва лицарі ніколи не скінчаться,
 Не згасне дух, традицій не вмрутъ,
 Бо їх нащадки вже навчилися і ще навчаться
 I свою жертву для України принесуть!

ПОЧЕСНІ КОЗАКИ УВК

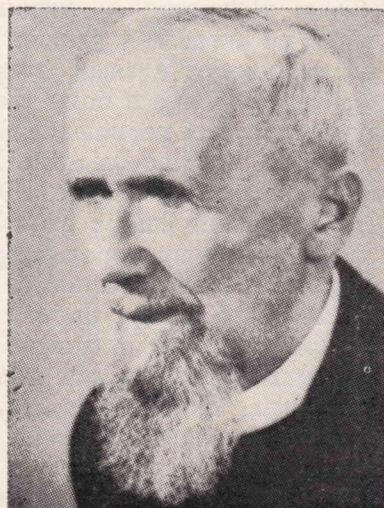
**Бл. п. Генерал-Полковник
Андрій Вовк**

**Бл. п. Генерал-Полковник
Олександр Загродський**

**Єпископ УАПЦеркви Ген. Хор. УВК
Олександр Новицький**

**Вікарій УКЦеркви Ген. Хор.
о. д-р Василь Лаба**

П. Шандрук
Генер. Штабу Генерал-Полковник

ПРО УКРАЇНСЬКИЙ ЛЕГІОН У ВЕТ НАМСЬКІЙ ВІЙНІ

В ч. 2/10 «Українського Козацтва» є цікавий допис одного з ветеранів нашої Визвольної війни майора Семена Левченка під титулом «Думки над якими варто застановитися». Автор допису в цілком зрозумілій для всіх нас спосіб підкреслює — «українці були поборниками комунізму» і тому мали б взяти участь в боротьбі кількох протикомуністичних держав на чолі із ЗСА проти поширення комунізму в Полуднево-Східній Азії.

Справа такої участі нашої в тій війні є досить складна під кождим поглядом — ідеологічно-політичним, державно-політичним і в певній мірі реально-практичним.

Перш за все треба б підкresлити, що ми боролися за нашу власну державу проти московського імперіялізму взагалі, в його червоній відміні зокрема. В тій минулій боротьбі — скажімо більш конкретно — українські армії війни не виграли з ріжних причин, які нам добре є знані, зокрема через брак зрозуміння з боку вільного світу московської перманентної для нього загрози, про що свідчить історія Європи на протязі майже 300 літ. Тепер той вільний світ є змущений через свою політичну короткозорість тяжко протиставитися натискові московського імперіялізму, бо в своїм часі не прийшов нам з допомогою, коли ми були барьєрою для московської експансії. За 50 років існування московський імперіялізм зріс на силі, зробився світовою потугою і чи не першою — коли взяти під увагу еквівалент його сателітів. Короткозорість державних провідників вільного світу лежала ще й в тім, що після перемоги над Німеччиною в 1-й світовій війні, вони вважали за koneчne помагати реконструкторам бі-

лого московського імперіялізму, вірили у відродження єдиної неподільної Росії, зрештою свого союзника в тій війні. Отже помагали білим москвинам поборювати самостійницькі тенденції поневолених Москвою народів, в тім в першу чергу України. Це короткий але необхідний погляд на минуле для ствердження наслідків політичної глупоти, які стоять на перешкоді не тільки до порушеної майором С. Левченком справи, але й взагалі утруднюють нормалізацію політичних і всіх інших взаємовідносин на світі.

Чи через те існують тепер можливості притягнення «вільним світом» всіх активних поборників червоної московського імперіялізму до участі в боротьбі з ним не лише конкретно на полях В'єтнаму, але і в цілім загроженім світі? Чи ЗСА є заінтересовані в тім, щоб українці, які перебувають за силою минулих обставин поза межами батьківщини, в той чи інший спосіб ефективно взяли участь в боротьбі в данім випадку проти світового комунізму, що мало б бути манифестацією боротьби і проти московського імперіялізму, що є головним актором боротьби у В'єтнамі? Треба ясно бачити, що з огляду на необхідність політичної гри Вашингтону із Москвою, ЗСА не мають навіть на думці шукати хочби морально-ідеологічної підтримки не тільки з боку українців, але теж інших національностей.

Але теж повстає питання яких же українців можна було б брати під увагу. Гро нашої еміграції перебуває в ЗСА понад 20 років, треба рахуватися з тим, що майже вся вона здобула американське громадянство, себто має над собою права і обовязки

з ним звязані, зокрема накладає воно обовязок виконання військової служби в рядах збройної сили ЗСА. Як дотепер американська влада покликала до військової служби ат ім самим і до участі у В'єтнамській війні — по-за своїми сталими контингентами — всіх громадян не лише українського походження, але й інших національностей, у віці обовязуючим відbutтя військової служби (призовнім). З ріжких зіставлень в щоденній та періодичній фаховій пресі довідуємося, що більших страт у В'єтнамі українці не понесли, що свідчить що так багато української молоді у тій війні участі не бере. З тих самих зіставлень бачимо, що наприклад поляки, які значно перевищують квантитативно українців в ЗСА, теж відсотково великих страт не мають. Але власне поляки, як й інші національності, що мабуть не менше від нас хотіли б маніфестиувати свою участь в боротьбі проти в цім випадку теж московського імперіалізму, не підносять справи формування свого національного легіону.

Коали взяти під увагу комплекс міжнародних на щаблі великорідженівські інтересів, що мимо всіх заходів з боку ЗСА, вони ріжняться діаметрально, та взяти під увагу трактування наших, українських, репрезентативних на цьому терені громадсько-політичних установ і організацій, як СКВУ або УККА, то з того маємо відповідь чому не можемо навіть підносити питання про нашу участь в активних формах у війні проти червоного імперіалізму. Фактично, беремо участь у В'єтнамській війні, але у формі яка відповідає державно-політичним інтересам ЗСА.

Коли ходить про формальний бік справи, то треба було б щоб по нашім боці, як контр-агента, існував визнаний ЗСА наш екзильний уряд — він не є ані визнаний, ані навіть толерованій. Отже, нема по нашему боці відповідної та відповідальної агенції, яка мала б якесь право піднести обовязку шу-

кати згоди на створення певної мілітарної фікції для заманіфестування наших **протимосковських** державно-політичних аспірацій. А що ж торкається нашіх **протикомуністичних** організацій, то вони існують, є толеровані, і відповідні фактори державного характеру про їхню діяльність знають., напр. АБН і АКІ.

Коли б ми спробували вглянути в наші практичні можливості сформування якоєсь маніфестаційної військової частини (легіону?), то мусимо цілком свідомо ствердити, що наша старша військова генерація на це не надається і безперечно не може бути покликана до служби на підставі існуючих приписів навіть якщо б було таке формування дозволене. Але чи могли б ми піднятися боротьби за чужі нам інтереси — ніхто з нас на це не пішов би.

Що ж торкається тої генерації, що за силою законів даної держави потребуває у віці для Селектів Сервіз, то чому б дана держава мала шукати використання її поза рядами своєї збройної сили? То ж тоді кожна національна меншина ставила б подібні домагання. Не маємо даних для хочби провізоричного ствердження якої сили військову формацию, в разі позитивного вирішення справи, ми могли б виставити — себто коли б було дозволено всіх наших молодиків призовного віку зібрати в одну національну частину. Але поминаючи ріжні недокладні відомості, можна думати, що ми могли б виставити курінь, силою в 200 може 500 вояків. Чи така сила може бути підставою для ускладнення політичного, а для нас могла б бути маніфестацією?

Здається, треба прийти нам до висновку, що нема в порушений справі ані політично-державних можливостей, ані практичних даних реалізації.

В р. 1951. була актуальною справа створення чужинецького легіону (в тім і з участю українців) в Європі для ріж-

них цілей, головним чином «порядкових». В зasadі ми були і тоді проти такого розвязання наших національно-політичних проблем — якщо вони й могли бути. Про це в «Свободі» з дня 10. серпня 1951. ми подали були аргументи проти участі українців у цьому легіоні. Але тоді ще існували деякі передумови для маніфестації та збереження людей. Нині їх нема аж до відповідного часу.

Крім того мусимо вважати на мож-

ливості відновлення боротьби за нашу справу і бути готовим до використання їх в тій чи іншій формі.

Мабуть ще треба рахуватися з «обов'язковою» реакцією на існування і участь українського легіону у В'єтнамській війні у формі чергових репресій окупантівного режиму в Україні та з трактуванням його вояків ворогом поза приписами Женевської Конвенції з 1907.

Фатима Омелянович-Павленко

НА ЗАСЛАННІ

Присвячую братикові Євгенові
і сестрі Олесі.

Вночі приснився мені сон,
Що дома я на вільній Україні..
Щебечуть пташечки..
До церкви кличуть дзвони.
Матусенька моя дає козацький байдарак
Обшивтий перлами й камінням самоцвіту,
На голову кладе і стрічку золоту
А по боках пахучій троянди,
На шию ж — ті коралі з дукачами..
О, Боже мій, як радісно мені!
В світлиці ясно і утульно,
В куті святії образи й лампадки,
На стінах памятки дідів і козаків,
Що билися за волю України...

**

Проснулася... О, Господи!
Від холоду попухли руки,
Від голоду немає сил.
Мій брат кохний, дорогий
Лежить в гарячці, кашель душить.
„Сестро! хоч крапельку води
і помолись, щоб жив ще я!”
А слізози душать ті слова
А кашель кровю заливає..

**

В цей момент війшов москаль,
З нагайкою підходить і кричить:
«Вставай хахлацкая потворо!

*Работа ждьомт, а ти єщо лежіши!
 І замахаєтесь над братом.
 Та я скопила його руку
 І благаючи прошу:
 „Не бой його, він хворий.
 Я відроблю за себе і за нього.”
 Москаль зубами скречотить:
 „Пускай здихаєт паскарей!
 Вам України захателось —
 Падохніте ви все і с Україною!”
 „Не правда, ні!” скричав мій брат —
 «Мене уб'еш чи інших,
 Але козацтво оживе
 і вяту пімсту принесе!”*

*Москаль гатив його по голові,
 А він нещасний вже конав...
 Тут десь взялась у мене сила —
 Зхопила ніж і в груди москалю
 Його встремила. Москаль упав.
 Я ж братика свого обнімала
 І чула з уст його кровавих
 Як він казав. „Не вмерла Україна!”
 Чекісти йдуть мене забрати
 І я кричачи буду їм
 Під нагаями й перед смертью
 Що брат сказав: «Не вмерла Україна!
 „Не вмре ніколи! Ні!”*

Михайло Гетьман

«ПЕРЕГАНЯЮТЬ» АМЕРИКУ.

Політичний небіжчик Нікіта Хрущов під час свого царювання над Есесерією зарядив був 20-літку, за планом, щоб по її закінченні наздігнати й перегнати Америку на економічному по лі. Від політичної смерті Хрущова вже перевалило на другу половину цієї 20-літки і треба б було сподіватись деяких наявних доказів, що 20-вони, а як є, то які вони, про це най-ні поступи в цих перегонах. А чи є ган» в більшовицькому господарстві, краще довідатись таки з советської преси.

Ось стаття в «Труд»-і, орган совет-

ських професійних спілок, щось наподобу західнього світа юній, тільки, що совєтські профспілки є для допомоги державній владі, щоб витискати більше поту з працюючих. В цьому органі «Труд» появилась стаття А. Мільчакова, як звіт з його оглядин величезного совєтського підприємства «Готель Россія» в Москві. Стаття ця найкраще свідчить про безнадійність більшовицьких перегонів. Вона змальовує докладно невимовний «балаган в більшовицькому господарстві, марнування народніх фондів та кадрів, жахливу тендітність приладдя і

машин і врешті безграмотність інженерів, що плянували цей ресторан та безграмотність технічної його обслуги. А. Мільчаков питає: «Готель Россія відчинено не так давно. Чому ж тоді майже 500 працівників відходить від праці в першому півріоці?» І зараз же сам відповідає на це питання, описуючи ці жахливі умовини праці робітників, що доводять їх до відчаю і resignації. Ось так позначаються більшовицькі перегони на практиці.

**

Але більшевицька Москва таки погнала Америку в одній ланці економічного життя: а це в мистецтві визиску праці своїх власних громадян-невільників, найбільше українських колгоспників-наймитів, щоб левиною пайкою іх невільницького труда оплачувати свої ракети для дальнього загарбовання вільних народів і хмарі своїх шпигунів і явних та замаскованих агентів по цілому світі, які підготовляють ґрунт для їхніх плянованих завойовань.

Україна найбільше завдає клоупоту монголо-московським ординцям. Український народ був і є завжди непокірний. Україна — з своїм чорноземом, залізом, вугіллям і іншими багатствами загородила Москві доступ до Чорного моря. Москва дуже рада б була, коли б цих українців на території України не стало. Тільки біда, що іх забагато і годі їх позбутися.

Щоб цього все таки добитися Москва придумала хитрий плян на далеку віддаль часу: з території України висилає «добровільно» молодь в різні казахстані на Сибір, тощо, а на спорожнені місця насилає москалів і ін-

ших «інородців», щоб перемішуючи народи своєї імперії створити один «совєтський» (читай: московський) народ і одну совєтську (московську) мову. А щоб українці забували про своє минуле — палять архіви, нищать старинні пам'ятки, фальшують історію України в школах, зачинаючи русифікувати український доріст від діточих садочків, посилаючи батьків виробляти трудодні для державного апарату дармодіїв.

Та невже Москві вдасться доконати свій намір: зробити з українців новітніх «хахлів»? — Ніколи!!!

Тисячелітня історія України навчає, що український народ вимів численні орди зі своєї, Богом йому даної території, залізною мітлою. При відповідній нагоді вимете й нову монголо-московсько-більшевицьку орду з територій заселених українським народом.

Чи вдасться Москві вирвати Душу Україні? — Ніколи!!! Душа України — це КОЗАЦЬКА СЛАВА, а він, український народ, творець своєї слави. Прийде час, що слава ця спалахне новим переможним полум'ям, який спалить-спопелить московські пляни на підкорення України. І в Україні знову «блісне булава» а козацькі полки ідуши в бій, заспівають давню козацьку пісню:

Нам поможет Святий Юрий и
Пречиста Мати

Москву звоювати

І чи пан, чи пропав, двічі не вмирати,
Нумо, браття — до зброй!

Тоді відроджена Українська Козацька Слава закінчить переможно віковий смертельний двобій України з Москвою.

«Чуже малпуємо, своє нехтуємо, бо самі не знаємо, який скарб у КОЗАЦТВІ посідаємо».

Роман Дорош

ба ТІЛЬКИ цю ідею добре зрозуміти, треба віддатись українській справі до кінця, треба знати і пам'ятати, що ніякий «доброчинець» нам України не дасть, її треба здобути. Для цього треба мати не лише здорову, традиційну державну систему, а й військо, військо фахове, національно свідоме, злютоване і здисципліноване. Чи правильна така теорія, яку для заспокоєння часто висувається на еміграції, що мовляв, все вирішиться без нас, ми там непотрібні? Ні, неправильна, шкідлива. Ми є повноцінні представники своєї нації і все те, що ми можемо зробити доброго, ми це повинні зробити на еміграції у ріжких країнах світу, але треба робити фахово, об'єднано, особливо політично грамотно. Ми, українська підсоветська еміграція, що долею обставин жила під советами знаємо цю систему не з написаного, не з переказаного, не з дискусійного а тому кожний наш виступ в доповіді, статті і інформації сприймається чужинцями, як незаперечний факт, а советами, як факт люті, факт, який вони невсилі спростувати чи заперечити, чого вони найбільше бояться, особливо закордоном.

До дій українців прислухається вільний світ, що вони кажуть, що вони роблять, що вони пишуть, як знаючих підсовітську систему. Було б добре, коли б була подана до ООН заява не з проханням лібералізації, а з грунтовною вимогою і доказами, що Україна і інші поневолені народи тримаються там ТІЛЬКИ під жахливим тоталітарним режимом, що ООН ТІЛЬКИ тоді виконає свою почесну місію, коли це зрозуміє, коли надішле для перевірки свою місію, коли після повернення ця місія відчитається перед ООН, перед Радою Безпеки, перед Асамблеєю. Це була б справжня місія ООН, що мусіла б осудити советсько-комуністичну систему, як систему безправ'я, рабства. Така заява потрібна. Нам можуть сказати, що це нічого

не поможе, що совети вживуть ВЕТО! О, ні, це не так. На Асамблеї вето не існує і коли б Асамблея осудила діяльність ССР з позиції міжнародного права, то це означило б, що оті нейтральні, що зовжди знаходяться в ООН перестали б бути нейтральними, бо факти, це не жарт, а ліберали зроєуміли б, що вони мають справу з ворогом людства, а маріонеткові сателіти ССР сміливіше підняли б головови і недопомагали сліпо Москві.

Другим таким реальним кроком — це негайна військова дія НАТО, як конкретна військова сила супроти «Варшавського», читай Советського пакту. Хай послужить прикладом дія покійного Кеннеді, коли він силою зупинив советську агресію на Америку, що підготовлялася на Кубі. Так, покійний Кеннеді поплатився життям, але загрозу для своєї країни і для світу зліквідував, бодай одну.

Шановні наші друзі і недруги, ми від теми не відхилилися, ми її ТІЛЬКИ поширили, бо розуміємо, що сьогоднішній військовик, що буде керувати модерною зброєю і військом є людина фахова, політично розвинена, національно свідома, яка знатиме нащо, коли і в ім'я чого вживатиме зброю. ОЦЯ, ТІЛЬКИ ОЦЯ всеохоплююча свідомість повинна говорити до кожного, що ВІЙСЬКОВА ОРГАНІЗАЦІЯ ПОВИННА БУТИ ОБ'ЄДНАНА, ПЛАТФОРМА ПОДАНА. Коли цього не станеться, то хай не гніваються Шановні військові, що роздрібнена їхня військова сила на партійні і територіальна відлами, жодна сила. Це наше твердження стосується і до політичного життя. Гетьманський і Республіканський устрій можуть між собою сперечатися, але намагання одного — підкорити чи схилити на свій бік другого, — річ безпідставна, еміграційна, що відіграє роль тільки допоміжною, а не вирішальною, всенародною.

Журнал може і повинен обговорю-

ського. Пізніші ці наші переселенці дістали назву «іногородніх». Хоч в цілому вони заховали майже до останніх часів свій окремий від Донських Козаків стан, але певна кількість тих переселенців через одруження, вливалася свою українську кров в жили славного Донського Козацтва.

Впливи перенесеного на Дін українського живла позначився й на деяких звичаях Донців, а передусім на їх хліборобській культурі. Це можна бачити хочби по українській термінології хліборобського знаряддя, яке принесли на Дін Українські Козаки та селянські пересельці з України.

Навіть на московській мові, якої вживають Донські Козаки, позначився певний український вплив. Автору цих рядків доводилось нераз розмовляти з рядовими Донськими Козаками й, на його здивування, він почув від них чимало українських висловів і окремих українських слів, які вони вимовляли трохи по іншому. Більше того, мені доводилось здібатись з старшинами Донського Війська, що розмовили зі мною зовсім непоганою українською народньою мовою.

Один з цих старшин походив з Луганської Станиці й називався Рожков, а другий був Малаков. З якої станиці походив останній, на жаль, не пригадую. Але добре тямлю Малаков не тільки добре розмовляв українською народньою мовою, але й часто співав наших українських пісень без найменшого московського наголосу.

В розмовах з ними, я не зауважив у них самостійницьких тенденцій й відразного антимосковського наставлення, але до Москалів вони ставились з погордою та глумом. Пригадую, що Рожков все їх асоціював з «коновалами», що приїздили на Дін, та й на нашу Слободу «анщину — «чтоби подобратися».

Говорячи про цих Донських Козаків, котрі то вживали зі мною українською народньої мови, я далекий від думки

вважати Донців за Українців. Ні! Таке мені й до тямку не спада. Але всім угорі повідженим, стверджую, що з усіх козачих народів, що вживають московської мови, Донці, без сумніву, є найближчі до Українського Козацького Народу.

Донці споріднені з нами, Українцями, не лише кровно, але й спільними козацькими бойовими традиціями.

Вже в давніших часах Донці виступали поруч Українців. Історія пригадує нам згадку, що Донці воювали проти Татарів по боці галицько - волинських князів.

Пізніше, вже за наших козацьких часів, Донці нераз спільно з Українським Козацтвом воювали не тільки з Татарами, але й з Турками. В половині XVI століття (1556 року) Донці при спільніх і з обох боків вельмигероїчних зусиллях захопили столицю татарського царства — Казань. А в тій же половині XVI віку вони разом взяли сильно скріплену турецьку фортецю — Озів (Азов).

Відомо, що в протимосковськім повстанні Степана Разіна та Омеляна Пугачова приймали спільну участь з Донцями і Запорожці та інші українські середовища, головно українські селище, яким кріпацтво занадто давалось взнаки. Не є виключеною річ, що Запорожці приймали деяку участь і в протимосковськім повстанні донського отамана Булавіна.

У великого Гетьмана України, Богдана Хмельницького, — Самодержця Руського — його найближчу охорону складали Донські Козаки. Рівнож, разом з Донськими Козаками він воював і Поляків. Відомо з історії, що при осаді Львова серед козацького війська України знаходилися й козацькі полки з Дону.

Рідніть Донських Козаків з Українськими Козаками та взагалі з Українським Народом не лише світлі перемоги над Татарами, Турками, Поляками й Москвинами, але й спільні траге-

**ВАСИЛЬ ЄМЕЦЬ з часів мандрівок з новітнім Українським Козацьким
військом**

(Редакція «У. К.» широко дякує авторові статті про Доонських Козаків за по-
зичення цієї кліші з оригінальної історичної знімки)

дії, які довелось переживати обом цим сусіднім козацьким народам. Згадати хоч би майже одночасну трагедію Дону з часів повстання донського отамана Булавіна (1708 рік) і трагедію України з часів українського Гетьмана Мазепи (1709 рік) проти спільногого деспota — царя Петра. Рідніть та трагедія обох козацьких народів не лише по однаковості її початків, але і по однаковості жахливої ліквідації повсавших за волю Українських та Донських Козаків.

Чи треба пригадувати про закрівавлені сторінки нашої спільної трагедії 1708-1709 років! Чи треба згадувати, як Москвина обертали десятки донських козацьких станиць та інших козацьких селищ у попіл! Як силу донського козацтва разом зі старими козаками й навіть з жінками та дітьми мордували на московських катувальних приладах! Як живцем сажали козаків Донців на палі! Як ломили козачі кістки на всіляких дібах та колесах! Як на побудованих на плотах шибеницях вішали донських патріотів й ті плоти спускали вниз по Дону «для острашкі» рештки козачого населення, щоб воно знало, що чекає тих, що в майбутньому хотіли би одірватися від варварської, деспотичної Москви та її царя-ката, що, в час стрілецького повстання, власноручно рубав людям голови!

Чи не те саме, рік пізніше, опакувалось тоді і на Україні! Ще нещодавно стікав тоді кровю Дін, а по нім зачервонів від козачої крові і старий Дніпро-Славута! Захопивши гетьманську столицю Батурина, Меншиков вирізує, в ній одній, велику кількість українських козаків, включно з жінками й дітьми! Старшина катується та мордується на тих же палях, дібах та вішається на тих же шибеницях що на тих же плотах пливли по Десні та Дніпрі для тої ж «острашкі», і волелюбивого Українського Козацтва! Це тоді на Україні палали козацькі міста та хутори,

а від спаленого гетьманського Батурина, з його на той час модерними будівлями кращих європейських архітектів, лише мурівани льохи полищались ще й до нині, як незнищені свідки неймовірного варварства Московії, закрівленої спільно проліятою з Донцями кровлю обох Козацьких Народів.

Спільність долі Донського і Українського Козацтва позначилась навіть і на їхній спільній еміграції, в початках XVIII століття, коли жили поруч себе, як сусіди, хоч й не все були в добросусідських відносинах. Як відомо з історії, тисячі донських козаків, під проводом отамана Некраси (після призвіща міг би бути родом з козаків України), разом з родинами, емігрують з рідного Дону за Дунай, в Туреччину. І українські козаки (Запорожці) під проводом кошового Гордієнка, рівно ж тікають з рідного Дніпра «під Турка» за той же Дунай. А після остаточного зруйнування Сіці, Запорожці лишають рідні місця й також оселяються за Дунаєм. Там ще й тепер живуть нащадки цих двох козацьких народів.

Мізкуючи над цим трагічним минулім України й Дону, мимоволі спада на думку: чи дійшло б до тієї великої трагедії двох сусідніх козацьких народів, якби не було зради донських козацьких старшин Зерщкова й Соколова, що зрадили Булавіна та зради українських старшин Кочубея й Іскри, що зрадили Мазепу та якби ці два козацькі народи були в одній козацькій державі під одним спільним козацьким Гетьманом та коли б вона мала до помочі — ще й одне з кращих військ тодішньої Європи під проводом воїновничого Карла XII, чи ж стала би та катастрофа — ніколи!

На цьому не кінчаться спільні моменти між цими двома сусідніми козачими народами. Бо ось наступає на Москву Наполеон. Тоді Москва дозволила формування українських козацьких полків. А що й живуча й мо-

гутня козача традиція, тож вмить ока повстає на Україні 15 козацьких кінних полків. Це ці українські козацькі полки разом зі славними козацькими полками з Дону багато спричинились до поразки гордої армії Наполеона.

В наші часи, без козацтва не було б того протиболішевицького руху, який очолювали ріжні так звані білі генерали. Це козаки Дону, Кубані та Тереку були головною силою, на яку спирались всілякі Денікіни та Врангелі. Без українського багаччого і середнього селянства, в якого в початках революції забуревіяла козацька стихія, не було б і того короткотривалого державного існування України. Також на Сибіру протиболішевицьке військо ген. Колчака в своїй масі складалось з українського та козацького елементу.

Коли, в минулому, ми Українці і Донці спільно проливали свою козачу кров за свого найбільшого ворога — Москву і з нею співпрацювали для скріплення нашої власної неволі, то у йменно нашого світлого спільнотого майбутнього, ми, як два найстаріших козацьких народів, мали би подати собі руки й спільно, разом з іншими козацькими народами, прагнути до здійснення **великого ідеалу — об'єднання усіх козацьких народів в одній Козачій Великодержаві**.

Ми не зупиняємося на другім після Дону найбільшим козацьким народом з Кубані. Робимо це тому, що Кубанці (без Лінейців) — це плоть від плоті і кістя від кости одного Українського Козацького Народу. Основоположниками Кубанського (Чорноморського) Війська були Запоріжці. Пізніше ж Кубанське Військо поповнювалось переселенцями з України. Рівно ж і Терське Козацьке Військо складається в більшості з елементу українського походження.

Як відомо, його ядро зложили два українських козацьких полки з полтавських та чернігівських козаків.

Пізніше з наказу царя, з Полтавщини

ни та Чернігівщини було набрано відповідну кількість українських дівчат й силоміць, проти їхньої волі, було вислано їх на Терек, де козаки з тих полків й побралися з ними. Після назви тої річки, нове козацтво дістало називу — Терського Козацького Війська. Пізніше там переселивались з України й селяне. Терські козаки почасті мішались і з місцевими кавказькими тубельцями. Але в своїй масі, в переважаючій більшості, Терці складаються з українського живла майже в такій мірі як і Кубанці-Чорноморці.

І Українці, і Донці та Кубанці мусить згадати гетьманські часи, 1918 року, коли вони на федерацівних умовах мали об'єднатися з Українською Державою. Чи треба тут згадувати за переляк і червоних і білих Москвинів! Бож нічого Москва так не боялася, як об'єднання України, Дону та Кубані. Чи забули Кубанці за повішеної в Катеринодарі члена Кубанської Козачої Ради Балабухина, за замордованого в Ростові над Доном голови тої ж Кубанської Ради Рябовола, що переговорював з Гетьманом про з'єднання з Україною! Чи забули й Українці за розстріляного на Кубані білим Москвином гетьманського посла полковника Боржинського «за зраду» Росії, як про те говорив присуд військово-польового суду московської армії Денікіна!?

Тож вчімося з нашого минулого! А чи буде краще задля державної спілки усіх козацьких народів монархістичний чи республіканський устрій — хай над цим мізкують наші політичні організації та наша партійно-групова преса. Але наше діло — **ДІЛО КОЗАЧЕ!** Ми маємо **ПЛЕКАТИ Щиро Козацьке Побрратимство та РОЗБУДУВАТИ Український Козачий Рух!** Бо Боже Прovidіння створило задля ПОРЯТУНКУ, БЕЗПЕКИ Й СЛАВИ України й для інших КОЗАЦЬКИХ країв, саме КОЗАЦЬКИЙ дух та КОЗАЦЬКУ славу!!!

ВЕЛИКА КОЗАЦЬКА РАДА

В чис. 2(10) нашого журналу на ст. 7-8 ми поінформували, що цей найвищий орган самоуправи нашої козацької організації, згідно з постановою Генеральної Ради УВК ще в Європі 3. вересня 1949 року, розпочав дnia 20 травня 1968 року свою сесію способом кореспонденційного референдуму. Участь в ньому взяли представники центральних керівних органів управління організації та уповноважені делегати від козацтва всіх осередків УВК в ЗСА, Канаді, Англії, Австралії, Венецуелі й Бразилії, разом в складі 35 осіб під проводом вибраної Президії.

До часу появи ч. 2-го нашого журналу ВКРада розглянула і приняла рішення та постанови в слідуючих справах:

1) Принято звіти з діяльності керівних органів УВК за час від 1948 до 1968 рр. і уділено абсолюторію всім членам, що подали звіти за свої уставови та приято їхня всіх димісію.

2) Затверджено звання Поческих Козаків на представлення уступивших Військового Отамана і Генеральної Управи УВК слідуючим Побратимам: Епіскопові УАПЦеркви Ген. Хор. УВК Олександрові НОВИЦЬКОМУ, Вікарію УКЦеркви Ген. Хор. о. д-рові Василеві ЛАБІ, бл. п. Генерал-Полковникові Андрієві ВОВКОВІ, бл. п. Генерал-Полковникові Олександрові ЗАГРОДСЬКОМУ і Генерального Штабу Генерал-Полковникові Павлові ШАНДРУКОВІ,

3) Обрано на Почесного Отамана УВК Ген. Штабу Генерал-Бунчужного УВК Павла ШАНДРУКА і тим вшановано найвищого українського вояка Командувача Української Національної Армії за 2-ої світової війни.

Перед виходом в світ цього 3-го числа журналу ВКРада закінчила вже свою сесію офіційним обіжником її Президії ч. 7 з дня 30-го квітня 1969 р.,

що його розіслано всім учасникам ВКРади, слідуючими постановами.

1) На нову пятирічну каденцію обрано:

На **Військового Отамана** УВК Генерал-Хорунжого УВК Інж. Віктора ДЯЧЕНКА в наданням йому звання Почесного Козака.

На **Генерального Писаря** УВК Полк. УВК Інж. Антона КУЩИНСЬКОГО.

На **Генерального Суддю** УВК Полк. Значкового УВК д-ра Ілларія ЧЕХОВСЬКОГО.

На **Генерального Контролера** УВК Сотника УВК Проф. Павла БАБЯКА.

**Генерал-Хорунжий і Почесний Козак УВК Інж. Віктор Дяченко
Військовий Отаман УВК на каденцію
1969-1974 рр., кол. командир 2-го куріння кінного полку Чорних Запорожців**

2) Затверджено Змінений Статут УВК з дорученням Генеральній Управі УВК виконати в затвердженому проекті виправлення мови та стилістичну редакцію згідно з заувагами членів ВКРади та видати статут друком для

розсильки членам УВК та заінтересованим прихильникам Козацького Руху.

Тут лише подаємо текст 11-го розділу нового статуту про ІДЕЙНІ ЗАДАДІ МЕТУ УВК:

«Арт. 4. УВК є станова парамілітарна громадська, НЕ ПОЛІТИЧНА і НЕ ПАРТИЙНА організація. УВК лояльно ставиться до всіх українських самостійницьких угруповань і працює для ідеї Української Самостійної Держави, не зважаючи на форму устрою і влади

в майбутній звільненій від окупанта Україні сили для зміцнення ідеї Української Самостійної Соборної Державності і для утримання козацьких традицій в справі оборони та боротьби не за владу в Україні і на еміграції, а за суверенність і за фізичну й духову волю України та соборне співжиття і співпрацю еміграції, відкидаючи взаємну внутрішню боротьбу, як найбільше зло і шкідливе явище в життю Українського Народу, завжди пам'ятаючи про те, що УВК є власністю цілої на-

НОВІ ПОЧЕСНІ КОЗАКИ УВК

по статуту УВК затвердженому Великою Козацькою Радою 1969 року

Генерал-Хорунжий Андрій Долуд

Ген.-Хор. Володимир Герасименко

країні, крім, розуміється, комуністичної.

Про форму устрою і влади у вільній Україні рішатиме український народ на Рідних Землях у вільно вибраному Сеймі, або способом вільного і таємного всенародного референдуму.

Арт. 5. Метою УВК на чужині є:

а) творення з відповідних елементів лицарських кадрів станового козацтва на традиційних засадах з 1917-18 років, які б пам'тали про те, що «ми браття козацького роду» та які б в основу своєї діяльності поклали влас-

ції, а не окремої її частини, партії чи групи;

б) творення з членів УВК організуючого стану для служення українському народові за його вільне фізичне й духовно-культурне життя та розвиток;

в) сприяння розвиткові Української Нації згідно з козацькими традиціями та звичаями».

Склад нової Генеральної Управи УВК призначить, згідно з приписами статуту, Військовий Отаман, про що буде повідомлено обіжним наказом всі

управи станиць і Обласні Отамани УВК.

Президія ВКРади дякує ще раз всім активним учасникам ВКРади за довіря та за терпеливість іуважне й солідне виконування своїх правних і моральних делегатських обов'язків.

Висловлюємо віру в дальшу успішну систематичну виховну й організаційну чинність нашої традиційної громадської парамілітарної, і не політичної, і не партійної організації для май-

бутнього блага Українського Народу та його самостійної соборної Української Держави та привітом: ВОЛЯ УКРАЇН! СЛАВА КОЗАЦТВУ! закриваємо сесію Великої Козацької Ради УВК 1968-1969 рр.!

Президія ВКРАДИ:

Віктор Дяченко — голова
Михайло Петруняк — Заст. Голови
Антін Кущинський — секретар
Андрій Новицький — секретар

Борис Менцинський
Значковий У.В.К.

СВЯТО ПОКРОВИ І СВЯТО ЗБРОІ у Перті, Зах. Австралія

Управа 7. Станиці У.В.К. ім. полк. І. Богуна в Перті, Зах. Австралія, започаткувала Свято Покрови і Зброї в 1968 р. зі спеціальною урочистістю, а причиною до цього було: Ювілейний рік Української Державності, і друга причина місцевого характеру — передача Козацького Прапору Станиці хорунжому. Свято було заплановане на день 13 жовтня 1968 (неділя), але з причини відвідин Перту Блаженішим Кардиналом Кир Йосифом, які припадали на дні 15-16 жовтня, все мусіло бути відкладене. Бибрано іншу дату: що найкраще відповідала, а саме неділя 1 грудня 1968. До участі запрошено мішаний хор Української Громади «Бандура», Школу Українських Народних Танків і ще поодиноких виконавців.

На прохідня Управи Станиці парохи обидвох Українських Церков відслужили того ж дня рано в церквах Модельні до Пречистої Діви Mariї за У.В.К. і Український Нарід, при чому парох Української Католицької Церкви Всеч. о. В. Рожик виголосив відповідь, в якій розказав про У.В.К., його цілі, рагу, наяв'язуючи до стародавніх козацьких часів і нагадуючи, що Україна була віддана під Пок-

ров Пречистої Діви Mariї ще в Княжих часах кн. Ярославом Мудрим.

Вечером о год. 8-й відбулося саме Свято в Українському Народному Дому, на яке запрошено обидвох парохів Українських Церков і все українське громадянство. У.А.П.Церкву репрезентував тимчасово перебуваючий в Перті Всеч. о. Протопресвітор Ананій Теодорович, а У.К.Церкв Всеч. о. В. Рожик. Свято поділено на дві частини: офіційну і концертну.

На офіційну частину складалися:

1. Відкриття і вислови привітання для Військового Отамана У.В.К. ген.-хор. В. Дяченка, ген.-бунч. П. Шандрука, Генеральної Управи і Канцелярії У.В.К., полк. А. Кущинського і Обл. Отамана У.В.К. Військ. Значк. М. Олійника, — які передав Отаман Станиці в Перті сотн. У.В.К. Я. Різник.

2. Відчитання Наказу У.В.К. ч. 089 ген.-хор. В. Дяченка та привітів від ген.-бунч. П. Шандрука, Ген. Канцелярії У.В.К. та Ген. Писаря полк. А. Кущинського, Обл. Отамана на Австралію військ. значк. М. Олійника, Капелляна Станиці сот. У. В. К. Всечес. о. Радника І. Шевціва, Голови Укр. Громади в Перті п.. м-гр-а В. Мандичевського та від Союзу Українок в Перті

Спілки Української Молоді з Перті.

3. Передача Прапору Станиці в Перті Хорунжому і складення присяги. Ця точка була центральною в офіційній програмі і вичала вона дуже гарно та імпозантно. Станичний исар сотн. У.В.К. К. Медвідь попросив на сцену членів Станиці, які уставилися у формі відкритого до публіки ключа журавлів. Як перший з однією бою сцени стоять Отаман Станиці сот. У. В.К. Я. Різник з чудесно ручно вигалтуванням Прапором Станиці, з другої сторони як перший стоять затвердже-

ний Хорунжий Станиці сот. У.В.К. О. Желіховський, як другий його заступник підхор У.В.К. В. Поповський. На даний знак Отаман Станиці і Хорунжий виступають на середину сцени і Отаман урочисто передає Прапор у руки Хорунжого. Отаман вертається на своє місце: а на середині сцени залишається Хорунжий з Прапором. Публіка на салі встає з місць. Наступає складання «Присяги». Члени Станиці стоять на «струнку» і звернувшись очі на Прапор повторяють за Отаманом Станиці чітко і твердо слова «прире-

СВЯТО ПОКРОВИ — СВЯТО ЗБРОЇ

ст. УВК ім. Полк. Івана Богдана в Перті, Західна Австралія. 1 грудня 1968 р.
Прізвища від ліва до права: сидять Посестри Юля ЛІПКО, Анна ВААС, Марія МЕНЦІНСЬКА і Євгенія МЕДВІДЬ; стоять Побратими: сот. Корнило І. МЕДВІДЬ (писар станиці), козак Йосиф ТЕПЛИЙ, козак Маріян ЖУКІВСЬКИЙ, козак Осип БАЙГЕРИЧ, полковий значковий д-р Василь САКАЛО, хорунжий Василь ФЕДЕЛЕШ і сотник Осип ЖЕЛІХОВСЬКИЙ (хорунжий станиці — держить прапор);

горішній ряд: козак Василь ВОЗНЮК, козак Григорій ЛІПКО, козак Микола БУТ-КЕВІЧ (реф. хроніки й преси), козак Тимотей ДАЦЬКО; долішній ряд: підхорунжий Володимир ПОПОВСЬКИЙ (заступник хорунжого станиці), сотник Яків РІЗНИК (отаман станиці), значковий д-р Осип МЕНЦІНСЬКИЙ (заступник отамана станиці), козак Михайло МАРКО і чотовий Володимир БУДЗ.

чення» запроектовані побр. значк. У. В.К. д-р О. Менцінським і затверджені Управою Станиці: «ПРИРІКАЮ УРОЧИСТО ВІРНО СТОЯТИ ПРИ НАШОМУ КОЗАЦЬКОМУ ПРАПОРІ, ПЕ СІЛЯМИТИ ЙОГО ШЯКИМ ВЧИНКОМ НЕГІДНИМ УКРАЇНСЬКОГО ВІЛЬНОГО КОЗАКА І ДОКЛАСТИ ВСІХ ЗУСИЛЬ У ПРАЦІ НАД ВІДЗИСКАННЯМ УКРАЇНСЬКОЇ СУВЕРЕННОЇ, СОБОРНОЇ ДЕРЖАВИ!» «Приречення» це вищикало помітне враження і піднесений настрій на зали. На початку цеї точки Писар Станиці подав до відома присутнім, що Управа рішила цей Прапор передати першій новоствореній українській військовій формaciї в Краю або на еміграції, що виступить для посвілення збройних Визвольних Змагань за Українську Державність.

Концертну частину відкрив мішаний хор Української Громади «Бандура» з участию Посестер і Побратимів У.В.К., що відспівав під диригентурою п. К. Уласевича пісню в гармонізації М. Леонтовича «Дума про Почаївську Божу Матір». Барітонове і сопранове соля заспівали побр. О. Менцінський і його дочка пані З. Доцак. Опісля слідував доклад про Українське Вільне Котацтво у Визвольних Змаганнях і на еміграції, що його виголосив побр. О. Менцінський. З черги танцюристи Школи Українських Народних Танків Тарас Кондарович, Юрій Медвідь, Павло Медвідь (сини писаря Станиці) і Володимир Осика відтанцювали укр. нар. танок «Запорожець». Керівник Школи п. Б. Карпевич. Другий танок, «Голубчик» виконала гарно 14-ти літня панна Леся Мельничук. Танок був приготований її батьком п. Ф. Мельничуком. Знаний на терені Ічериші декламатор п. Г. Маслій з глибоким відчуттям відделяємував уризоми Яра Славутича «Гомін віків». В далішій програмі концерту посестра М. Менцінська вініграва на фортепіано майстерно твір Бетовена «Місячна соната». Тоді слідували два танки

з виконанням танцюристів Школи Української Танків — «Грецанки» Марія Нелех, Ірина Шкіль, Оля Гаврич, Лєся Карпевич, Юрій Кеваль, Володимир Усов), та «Козачок» (дует — Марія Нелех, та Богдан Кащеневич).

Як останню точку програми хор «Бандура» відспівав дві пісні: «Ой на горі та женці жнуті» в гармонізації О. Кошиця і «Дзвонять вже дзвони». слова і музика побр. Осипа Менцінського. У кінцевому слові побр. сот. У.В. К. К. Медвідь, згадавши вояцьке Свято Покрови, подякував виконавцям Концерту за їх труд і так гарне виконання програми, а просунутім за участю у Концерті та Святі, після чого вся зали відспівала Національний Гимн.

Не можна поминути мовчанкою прекрасну декорацію сцени, яку виконали побр. К. Медвідь і побр. В. Феделеш. Під Тизрубом на золотому полотні, прибраному в зелень і квіти, висів великий образ в гуцульських різьблених рамках М. Івасюка «Богу під Берестечком». По боках на синьому плютні емблеми: І Української Дивізії УНА та ОУН і УПА. По середині межи Тизрубом і образом — Державна Емблема Української Національної Республіки з часів Визвольних Змагань. Під образом схрещені дві козацькі шаблони, а по середині між ними козацька шапка зі шпилем. По боках написи «СВЯТО ЗБРЮ», з правого боку сразу полк. Богуна, позпереданий Прапор Козацької Станиці в спеціальному стояку. Декорація була освітлена рефлекторами. Гарні архіші намалювали побр. В. Феделеш.

Порядком на зали завідували побратими В. Будз і М. Марко. При касі по сестри М. Менцінська і Є. Медвідь. Дохід із доброзільних датків призначено на частинне покриття коштів виготовлення Прапору. За мистецьку підлістю Концерту відповідав побр. д-р О. Менцінський. Виконання церемонії передачі Прапору по військовому вигранювали побратими О. Желіховський і Я. Різник. Всіх членів Станиці обов'яз

ували на Святі вишивані сорочки, зглядно блюзочки та військові відзнаки і Козацькі Хрести. Продавались також у перервах військові видання.

книжки та журнали.

Свято зробило на присутні: дуже гарне враження і відгуки його були чакріз похвалальні.

П У - Г У !

(З листів про наш журнал)

... «Ваш журнал «Українське Козацтво» без сумніву має цінні вартості серед періодичної сучасної української літератури.»
25 жовтня 1968 р. Д-р Олег Снилик

... «Передовсім гратулюю Вам за «Українське Козацтво», якого перший зошит я цими днями одержав. Ви зручно оминули всі небезпеки когось зачипити і тим викликати неприязнє відношення». . .
Мюнхен, 11 грудня 1968 р. Павло Кашинський

... «Гарний, цікавий, цінний журнал. Тільки Козацька Ідея на чолі з Гетьманом — Господарем Держави може бути запорукою вільної і незалежної Української Держави, про що доказує наша історія.»
Колонія Сандова, Парагвай, 11 грудня 1969 р.

Іван Литвинович

... «Вітаю ініціативу і працю для популяризації рідної нам всім історичної Козаччини. Відродження лицарського Духу в Україні — передумова нашого визволення з під Москви в майбутній боротьбі.»
Ньюарк, 1 січня 1969 р. Ярко

... «Знаменитий Ваш журнал «У. К.». Тільки Козацька Республіка утримає й спасе українське буття та демократичні устої.»
6 січня 1969 р. М. Тисяньський

... «Є то гарно виданий змістовний журнал. Про молодь є ще нова сторінка Української історії та відродження Українського Козацтва по першій світовій війні а про нас старих козаків є то теплий спогад з часів, коли ми були молоді та брали активну участь у відродженню та розбудові новітнього Українського Козацтва.» . . .
11 лютого 1969 р. Полк. Інж. Дмитро Стопкей

... Вітаю з новим випуском і новою перемогою! . . .
Централія, Ілл. 14 лютого 1969 Др. Іван Розгін

... «Вашого знаменитого журналу «У. К.» тактика добра. Дає надію, що при Божій допомозі, вдастся зорганізувати Нове Запо-

рожжя за порогами Рідного Краю.»

Торонто, 18 лютого 69

М. Гетьман

... «направду журнал тепер виглядає, як один з найліпших на еміграції і зовнішнім виглядом та оформленням, а головне змістом, який популяризує невмирещу Ідею Українського Вільного Козацтва, що на еміграції спромоглося видавати свій журнал.»
Бронкс, 18 лютого 1969 Ю. Тамарський

... «Дістав п'ять чисел незвичайно симпатичного козацького журналу. . . Нехай ласкавий Господь благословить всіх вірних Синів України, всіх козаків і не-козаків, як от я, син центральних Карпат. Але й там, як кажуть етнографи, во время люте оселились наші славні лицарі з-над Дніпра і Дону. Отже, може й в мене, сина Старо-Самбірщини, знайдеться хоч дрібна краплина шляхетної крові Запорожців? . . .»

Монесен, Патагонія, 21 лютого 1969 р.
Прот. М. Федорович

... «Журнал Ваш цікавий і мені, як нащадкові козацького роду, дуже присміно було читати його, але передплачувати його не можу, бо не хватає грошей на життя». . .
Сан Дієго, 23. 2. 69 Полк. Інж. П. Кащенко

... «Вітаю Ваш орган і радіо, що Ви спромоглися на такий гарно оформленій, добре зредагований та друкований на відповідному палері журнал. З ідеологічного боку Редакція «Українського Козацтва» взяла напрямок правильний, поставивши в основу історичний момент життя українського козацтва. Це бодай трохи зміцнить наш національний потенціал і дасть виховуючий матеріал для сучасної української молоді у вільному світі.»

Ванкувер, Б. К. 28. II. 69

Інж. Олександер А. Ільницький
Почесний Козак станиці ім. Гетьмана Пилипа Орлика.

... «Журнал ч. 2 цікавий змістом, гарно себе препрезентує і має багато дописувачів

Хай Всеславий Господь благословляє Вашу працю. Бажаю добрих успіхів на майбутнє..»
Нью Йорк, 2.III.69 о. Іван Ткачук

... «Не звертайте увагу на критиків. . . «Українське Козацтво» це є наша бойова сурма, що голосить історичну козацьку лицарську Правду й Традицію. Орган цей є постраж для всіх наших хаотиків і наклепників. . .

Регіна, Канада, 6.III.69 Р. Я. Федорович

... «Дякую, що вислали мені журнал. Побільше треба товкти нашему народу, хто ми є. Бо вже розбрілися як оті вівці без еївчаря і розум останній потеряли. А особливо партійщина, щоб вона провалилася крізь дно морське!. . .

Я. Кіптало

... «хочу висловити велику подяку за видання числа 2-го «У. К.» Його багатющий зміст, насичений козацьким українським патріотизмом, що входить коріннями в нашу геройчу, близкучу козацьку добу, і нав'язує до сучасності, **зажоплює** читача, викликаючи

надхнення і тверду віру в остаточну перемогу нашої Правди. Тільки прочитавши у зміст статей, творів художньої літератури, поезій, коментарів редакції, розуміш як величезне значення для розвитку УВК має видання власного друкованого слова. Мені, як бувшому редакторові нашого журналу, ясно скільки ментального, душевного, нервового і фізичного напруження зусиль коштує людині щоб зібрати, скомпонувати в одну органічну цілість, смыслити і нарешті видати друком журнал такого змісту і засягу як «Українське Козацтво». . .

... не треба піддаватися різним провокаціям спрямованим на те, щоби знеохотити Вас і підривати Вашу віру в правоту і справедливість нашої спільноти справи. . . Тож продовжуйте вести корабель УВК по широкому козацькому морю, не звиртаючи уваги на зазивання й обіцянки партійно-групових Медуз, які хотіли б присвоїти скарб великої козацької ідеї собі. Козацькі ідеали ніколи не вмістяться у прокrustове ложе одного тільки угруповання.»

Нью Йорк, березень 16, 1969 року

Володимир Шостак

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Вш. Побрратим Д. Ільчишин.

Дякуємо за листа. Розуміємо Ваше нездовolenня. Ale орган «Українське Козацтво», не є органом якогось одного політичного середвища. Тому у нім усе можуть бути надруковані такі матеріали, які комусь можуть не сподобатися. Тож, хай Вас не здивує, коли в цім числі «У. К.» буде згадано за Гетьманщину та її відновника Гетьмана Павла Скоропадського, який не лише за Центральною Радою був Військовим Отаманом Українського Вільного Козацтва, але й відновив Українське Козацтво, ставши Гетьманом, як каже його титул «всієї України й Козацьких Військ». Здорові були!

Вш. Побрратим В. Несторович.

Вельми вдячні за Вашу статтю. Видрукували, не виправлючи, а тут сповіщуємо, що Ваш вислів: «... на Софійській площі, коли проголошено 4-й універсал» — не відповідає історичній правді. Bo Четвертий Універсал був проголошений в будинку Педагогічного музею, де містилася Центральна Рада». За цю слушну увагу не погнівіться й надалі не забувайте писати до нас. Здорові були!

Вш. Побрратим Василь Ємець.

Дякуємо за надіслані матеріали, а зокре-

ма за світлинни. Вибачте, що з великого за-працювання, забули додати, що вони походять з Вашого архіву та що під відбитком світлини запорізьких нащадків — козаків-бандуристів — не додали, що то були учні Ваших учнів ще з царських часів. Здорові були!

Вш. Побрратим Грицько Калинчук.

Пишете, що ми «подали світлину Генерального Бунчужного Івана Омеляновича-Павленка, але не згадали, що за Гетьманщини він був Кошовим Слобідського Козацького Кошу». За слушну увагу, дуже дякуємо. Здорові були!

Вш. Побрратим Л. Р. Суслик.

Вельми вдячні за Вашу статтю «Козацький дух невмирущий». Дуже добра стаття, пишіть такі статті й надалі. Радо містити-мемо. Ale означення Вашого першого імення однією літерою «Л» та ще й другою літерою «Р» — це порушення нашої козацької традиції. Bo козаки, як правило, писали перше ім'я ПОНІСТЮ й не ставили ще й другої літери на означення «по батькові». Чи знаєте, як «по батькові» кошового Івана Сірка, Костя Гордієнка? A може де читали, чи чули, як «по батькові» основоположника

Запорізької Січі Дмитра Вишневецького, чи таких козацьких кошових та ватажків, як Грицько Лобода, Самійло Кішка, Дмитро Барбаш, Яцько Остряниця, Дмитро Гуня? Або як «по батькові» запорізького козалюги Максима Залізняка?! Та це зі старих козацьких часів. Але чи коли чули за нашої доби, як «по батькові» преславного запорізького полковника Петра Болбочана? А як «по батькові» гетьманського кошового Михайла Омеляновича-Павленка та інших гетьманських кошових? Ми не знаємо та напевне не знаєте Ви, бо не лишень за старих Козацьких ча-

сів, нам не доводилось чути вживання «по батькові», що вже давно стало ДУХОВОЮ прикметою Москалів. За цю широко побратимську увагу не ображайтесь й надалі пишіть. Будемо й далі радо друкувати Ваші цінні матеріали. Здорові були!

Вш. Побрратим Микола Понеділок

Ваш цінний твір з великою приємністю використали. Не забувайте за нас й надалі, засилаючи твори з козацькою тематикою. Здорові Були!

ДОПОВНЕННЯ НАПИСІВ

Відповідаючи на прислані нам зауваги просимо вибачення у заінтересованих і подаємо слідує:

В чис. 2 (10) нашого журналу на обкладинці під копією образа Запорозької Покрови Пресвятої Богородиці не згадано, що ту копію було піднесено від Українського Козацтва в дар Гетьманові всієї України і Військ Козацьких Павлові Скоропадському.

В тому ж числі на стор. 44 під знимкою — «Члени станиці УВК ім. Гетьмана Пилипа Орлика в Норті Суррей, Канада» не подано прізвищ, що їх тे-

пер наводимо. Сидять зліва: о. Петро Бляжук та Побрратими — Петро Федоренко — Обласний Отаман УВК на Канаду, Олена Початківська, Людмила Початківська, Михайло Ковальський — Заступник Обласного Отамана УВК на Канаду, Федосій Кравець. А стоять зліва: Побрратими — Іван Шпак, Трохим Грінченко — Отаман Станиці УВК, п. Заяць, п. Захарчук — Голова Української Громади, п. Стоцький, Олександер Ільницький, Василь Ткачук, Григорій Турко і Михайло Грицюк.

Редакція «У. К.»

З НОВИХ КНИЖКОК

Яр Славутич: «ЗАВОЙОВНИКИ ПРЕРІЙ», сьома збірка поезій. Книжка малого формату, видана в Канаді з козацьким гербом автора на обкладинці у виконанні мистця Михайла Дмитренка. (Сторінок 48).

В збірці поезій знаходимо понад 30 окремих віршів та одну поему, присвячену пам'яті о. Агапія Гончаренка..

На вступі читаємо вірш, присвячений пам'яті перших українських поселенців, під заголовком «Завойовники прерій» яким назвав поет свою сьому збірку поезій. Цим віршом, як і рядом інших — цієї групи, автор описує тяжку працю в преріях, «завойовників-плугатарів», що йшли у бій «на споконвічну темінь хащ», «прадавню пущу», допроваджу, ючи до культури й ужитку «земельну сить», «озерну плодь», наслідком чого тепер —

...«Під same аебо, де хмари вовна,
Тече пшениця, зернисто-повна.
Сідає в авто господар сивий,
На поле їде, на буйні ниви...»

Темою дальших віршів є земля й природа півночі, яку оспівує поет, поділюючи твори на дві групи: полярні сонети і північне сяйво.

Мова і стиль є сміливі і барвні з влучним широким добором слів і виразів, загально вживаних і власних композицій, що в суцільному творять гармонію й красу поетичного вислову.

В творах поєднується витончений ритмічний слух з теоретичною обізнаністю, що становить естетичну повновартість творів.

В своїх творах автор свободно і вміло вживає різних розмірів силябтонічної системи.

Зміст і мистецька сила поезій містить певні елементи потенційно автономної творчості, поет цілком усвідолює об'єкт свого співу і замикає його в принципово самовиста чальну систему літературних норм, він опановує сукупність відповідних літературно-поетичних засобів, сміливо й доцільно оперус

тими засобами та переплітає їх варіаціями, залежно від власної тематичної та емоційної інтенсії.

Шкода, що автор був за скрупий, випускаючи в світ свою книжку лише такого малого формату.

Кость Мандзенко

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

11-го лютого 1969 р. одійшов у вічність в Німеччині, у Новім Ульмі ген.-полковник Української Армії Визвольних Змагань 1917-1920 рр. бл. пам. Андрій Вовк на 87 році життя.

Належав він до громада визначних генералів і комендантів Української Армії.

Першу світову війну закінчує, як капітан, царської армії ще восени 1917-го року і вже тоді вкладає свій великий досвід у творення українських частин, які подекуди повставали спонтанно, наперекір гострим наказам московських генералів, що ще трималися старих своїх поглядів і зневаги до самого українського імені, хоч московська «безкровна» революція вже пхала цілу Московщину до катастрофи!...

Нажаль і в соціалістичному українському проводі й середовищі такі віддані неофіти-українці, як бл. пам. Покійник, не знаходили зирозуміння й попертя! Дивацький погляд тамтих ішов по лінії... «що Україна ні з ким воювати не збирається! І армія їй не потрібна!». . . (Зафіксовані слова В. Винниченка).

Всеж таки, наперекір таким поглядам, Покійний і інші військовики — не опускали рук!...

Невдовзі «старші брати» показали на ділі, що, чи царська Москва, чи соціалістична, чи біла, чи червона — має однакове ставлення до України. Упав кроваво Київ! Тоді злітались з усіх кінців України лицарі ідеї! Злітались під проводи таких, до яких належав і Покійний!

Невдовзі вже полковник української армії Андрій Вовк формував і провадив частинами.

Під ударами «біліх» (дениківців) і «червоних» (большевиків) — московських заемщиків, що подають собі руки, українське військо відходить ще й десятковане пошесттю тифу. Відходить воно на захід, але куди? У польські руки?! На нараді генералітету рішено — хто хоче нехай іде до польського полону. Решта — мусить ударити й прорвати большевицький фронт, а далі рушити в партізанку!

Наново переорганізована група збирається в кількості десяти тисяч піхоти, й з гарматами, під проводом своїх генералів й коменданта армії ген.-полк. Михайла Омеляновича-Павленка. Думка така: український народ вже добре мусів пізнати облуду московського большевизму: рабунки, ростріли, знущання. Він тепер мусить свою армію підтримати!

Фронт прорваний. Починається «Зимовий похід» (зимою). Десятитисячна армія «Зимового Походу» доказує чудес. Вона розбиває большевицькі полки! Думка виявилася правдивою: нарід поздоровшав! Нарід підтримував скрізь. Усім чим міг. Армія ж большевицька вже тоді сягала понад сто тисяч! А скільки перемог! Узято міста: Умань (двічі), Смілу, Черкаси, Золотоношу, Вознесенськ й багато менших!

Отаман Андрій Вовк переніс, як і інші, всі невигоди, всю біду, всі смутки і всі радощі «Зимового Походу».

Був він одним з комендантів боєвих дивізій. По п'ятьох місяцях боїв, армія прориває большевицький фронт під Вапняркою й поєднується з українськими частинами, що тепер вже в союзі з польським фронтом наступають на Київ. На недовго був узятий Київ. Українсько-польський фронт залямався. Варшава не була взята большевиками тільки тому, що об Замосття, що його боронив український генерал Безручка з 6-ою українською дивізією, розбився зі своєю кіннотою сам Будьонний!!!

Отаманові Андрієві Вовку доручають обов'язки воєнного міністра. Катастрофа Визвольних Змагань української армії в листопаді 1920-го року стала головним чином через недодержання польським союзником союзу. Це була польська зрада. Польська сторона зрадила свого українського союзника підписавши з москов-

ськими большевиками — мир.

Переживши усі митарства таборів (за дротами!!!) — військо українське викинуто з таборів — йди куди хоч! — Замість помочі — папірець, що ти «обцокрайовець»! . . . Не було ж тоді ні «УНРИ», ані «ІРО». . . Переніс ті часи і генерал Андрій Вовк! . . .

Останніми роками, вже на третій еміграції (Польща, Німеччина націстська і Німеччина повоєнна) ген. А. Вовк був головою Гетьманської Української Громади в Берліні, а пізніше він аж до 1968 р. був Керівником Ресорту Військових Справ ДЦ УНР.

Трудне життя! Тяжке життя! Повне посвяти, саможертви і терпіння для української ідеї й за ідею! Аби здобути! Аби принести для України й українського народу — Волю й Державність!!!

Обірвалось воно на 87-му році!. . .
На вічну пам'ять! На вічнуславу!!!

Майор Семен Левченко

ВИКАЗ ПОЖЕРТВ НА ПРЕСОВИЙ ФОНД «УКРАЇНСЬКОГО КОЗАЦТВА»

1. За серпень 1968 р. випадково не подані в попередньому числі журналу, за що просимо ласкати вибачити нижче названих ВШ Пп жертводавців: (суми подаємо в долірах після прізвищ в хронологічному порядку їх поступлень.)

о. Теодосій Діателович 4.— дол., Михайло Годованяк 10.—, Б. Шурівський 5.—, Станіця УВК ім. Гетьмана Богдана Хмельницького 10.—, Артем Бакунович 1.—, Георг Панченко 10.—, Василь Дзууль 1.— і Никифор Ткачинський 4.—, **Разом 45.—** доларів

2. В Рочестері на збіркову листу ВШ Посестра Аполінарія Карабиневич одержала і переслала в березні 1969 р. до адміністрації журналу пожертви від слідуючих ВШановних осіб:

В. Іванців 2.—, Іван Олексин 2.—, В. Гавриляк 2.—, В. Білоус 2.—, В. Дельневич 2.—, Ів. Берг 1.—, С. Горюлюк 1.—, Павло Прокопенко 2.—,

Холевчук Марія 1.—, Білик Любомир 1.—, Іван Лобак 1.—, Василь Андрієнко 1.—, Павло Іващенко 1.—, Алекс Минак 2.—, Яків Клименко 1.—, Роман Боднар 2.—, Теодор Бабюк 5.—, Аполінарія Карабиневич 5.—, о. Чернявський 1.—, В. Андрушин 5.—, П. Дудка 1.—, Федір Пархоменко 1.—, Джан Моука 1.—, В. Вергун 2.—, М. Борисенко 1.—, А. Сірик 1.—, С. Гейзлер 2.—, А. Миронченко 1.—, М. Безверхий 1.—, А. Омельченко 1.— і І. Сметана 1.— **Разом 53.—** долари

3. Пожертви, що вплинули до адміністрації журналу за час від 1. грудня 1968 р до 31. травня 1969 р.

М. Суржко 14.—, Т. Грінченко 1.37, М. Боровський 1.75, д-р К. Бризгун 0.50, Ген. П. Шандрук 10.—, Полк К. Мандзенко 3.—, П. Дрижд 4.—, Ген. Йос. Мандзенко 2.—, П. Маценко 2.—, П. Порж-Олексієнко 5.—, о. Т. Діателович 1.—, Як. Струк 1.—, О. Запа-

ра 4.—, Дм. Стопкей 5.—, Мик. Омелянович-Павленко 9.—, др. І. Розгін 4.—, П. Багрій 1.—, Ст. Лазуренко 3.—, Іван Винник 4.—, П. Федоренко 3.—, Ю. Тамарський 1.—, М. Гетьман 1.—, мгр. М. Поронюк 2.—, Юрій Скибінецький 4.—, С. і О. Левченки 21.80, В. Сімянцев 3.—, В. і Б. Васюки 20.—, Т. Бабюк 3.—, М. Голубицький 1.—, С. Ів. Любусько 3.—, М. Голубицький 1.—, С. Лобойко 1.—, А. Харченко 3, о. І. Ткачук 2, Т. Бондар 2, К. Гуменний 2, С. Сивак 8.—, Як. Федорович 5.—, о. Юрій Ковалський 5.—, С. Березницький 1.—, М. Боярський 1.—, Р. Клімкевич 0.80.—, М. Козленко 0.50, о. Василь Лаба 20.—, Фатима Омелянович-Павленко 5.—, Ол. Роман 3.—, Сестрицтво Покрови Пресвятої Богородиці 5.—, о. Ярослав Гайманович 3.—, М. Годованяк 5.—, Йоахім Вишневецький 2.—, Т. Грінченко 5.76, Л. Рись 2.—, В. Дзуль 1.—, Мих. Суптеля 2.—, Галина Коленська 10.—, П. Ярмак 4.—, В. Шостак 10.—, В. Чопівський 3.—, Микола Омелянович-Павленко (внук генерала) 5.—, І. Миколаєнко 2.—, о. Прот. О. Биковець 2.—,

і станиця УВК ім. полк І. Богуна в Нарі, Зах. Австралія 7.—. **Разом** по цьому списку **267.48** доларів.

А всього по цьому виказу поступило на пресовий фонд **365.48** дол. що разом з післяплатами за попереднє число дало можливість нам видати це 3-те число «Українського Козацтва».

Всім Вшановним щедрим і скромним жертвводавцям складаємо найщирішу подяку, а ВШановну Посестру Аполінарію Карабиневич ставимо в приклад для наслідування її ініціативу і труд для нашого журналу, хоч в місці її побуту і не існує ще станиці УВК.

Осібно дякуємо також тим Побратимам і Читачам журналу, що діставши його перші числа, прислали не відкладаючи на довше належну оплату по одному долярові за примірник.

Також щире спасибі Побратимам Кольпортерам, що постарались розпродати одержану кількість журналу і без затримки прислали належну суму. Найбільшу кількість а саме 50 примірників, числа 2-го журналу продав Побратим Василь Іващук в Чікаго.

Адміністрація «У.К.»

Гей, чи мертві ви, чи кволі?
 Кличуть прадіди з могил...
 Чи забуто вже клейноди,
 Слава Байди козака
 Домашевича походи
 Жарти грізного Сірка?

Спиридон Черкасенко

Тарас Шевченко

КОЗАЦЬКА МОЛИТВА (Уривок з поеми «Гамалія»)

О, мілий Боже України
Не дай пропасти на чужині
В неволі вільним козакам!
І сором тут, і сором там —
Вставати з чужої домовини
На суд Твій праведний прийти.
В залізі руки принести
І перед всіми у кайдані
Стать козакові!..

УВАГА!

УВАГА!

Ціна цього подвійного числа 3-4 «Українського Козацтва» разом з ма-
пою УВК 1 долар 50 центів.

Розсилаємо його на всі дотепер відомі і нові адреси, зазначаючи в дуж-
ках після прізвища адресата суму його довгу за післяплату включно з ці-
ною цього числа. Коли в дужках написано зеро («0»), то означає, що Ви
перед адміністрацією нашого журналу довгу не маєте.

Для забезпечення скорішого видання чергового числа ввічливо просимо
ВШановних післяплатників прислати нам чимскоршє зазначену суму, а коли
можете, то й хоч найменший дар на пресовий фонд. Хто не бажає дальнє
діставати нашого журналу і вирівняти свій довг, того просимо ласкаво по-
вернути нам дотепер одержані числа.

**

До ВШановних і Хвальних Редакцій до відома.

По прикладу минулих чисел, посилаємо це число широко на адреси різ-
них редакцій журналів і часописів в обмін або для відмічення на їхніх сто-
рінках про появу нашого журналу.

Про те, як ВШановні Редакції відгукуються на цей журналістичний зви-
сай подамо звідомлення в слідуючому числі «У. К.»

З щирим побратимським привітом —
Адміністрація «У.К.»

П. С. Це число «У.К.» появляється зі спізненням з причини хвороби ре-
дактора і його заступника, а тому у збільшеному обсязі і з прилогою мапи
УВК з 1917-18 р.р.

